

ROK : 1 9 4 7

S y t u a c j a p o l i t y c z n o - s p o ł e c z n a

W dniu 1 stycznia 1947 lud pracujący naszej republiki rozpoczął realizowanie "Dwuletniego planu gospodarczego", mającego usunąć następstwa szkód wojennych i umożliwić należyty start do pełnego rozwoju życia gospodarczego. Już od początku było widoczne, że nie wszystkie stronnictwa polityczne, wchodzące w skład Frontu Narodowego starały się w tej samej mierze o zabezpieczenie jak najlepszej realizacji zadań gospodarczych. Zapowiedzią lepszych czasów była między innymi wprowadzona w dniu 1 kwietnia 1947 obniżka cen artykułów pierwszej potrzeby. Trwała jednak nadal zaciekle walka polityczna w ramach Frontu Narodowego a tym samym we wszystkich organach władzy ludowej pomiędzy siłami wstecznymi, skierowanymi do przywrócenia porządków kapitalistycznych i siłami postępu społecznego, pragnącymi budowy ustroju socjalistycznego w naszej republice. Jednym z licznych dowodów tej walki była sprawa opodatkowania milionerów na fundusz pomocy rolnikom. Chodziło o niebagatelną kwotę 6,5 miliarda Kčs. Wtedy w Radzie Ministrów aż 11 ministrów sprzeciwiło się wnioskowi, poświadczając przez ministrów partii komunistycznej, aby ciężar pomocy zbiedzonemu rolnictwu spadł na barki przedsiębiorców, posiadających duże majątki a nie na barki wszystkich obywateli. /1/

Rok 1947 to rok, w którym władza ludowa ukarała głównych zdrajców z okresu okupacji hitlerowskiej, między innymi trybunał ludowy w Bratysławie skazał na karę śmierci byłego prezydenta państwa słowackiego ks. dr. J. Tiso /2 kwietnia 1947/. Wyrok wykonano 19 kwietnia 1947. W tym samym czasie Najwyższy Trybunał Narodowy w Warszawie skazał na karę śmierci byłego komendanta oświęcimskiego obozu koncentracyjnego Hoessa /2 kwietnia 1947/, który też w dniu 16 kwietnia zawisł na szubienicy przed budynkiem krematorium obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. I jeszcze trzeba dodać, że w dniu 5 maja 1947 przed Międzynarodowym Trybunałem w Norymberdze stanęło dalszych 24 hitlerowskich zbrodniarzy-kapitalistów z I.G.Farbenindustrie. W maju też /5 maja 1947/ wygasł termin działalności sądów ludowych i komisji karnych Powiatowych Komitetów Narodowych, powołanych do ścigania zbrodniarzy wojennych i karania zdrajców narodu. /1/

Najważniejszym zdarzeniem dla nas Polaków w Czechosłowacji, ale także dla obu bratnich państw i narodów, było bezsprzecznie podpisanie w dniu 10 marca 1947 w Warszawie umowy polsko-czechosłowackiej o wzajemnej pomocy i przyjaźni wraz z Dodatkowym Protokołem, który właśnie regulował niektóre zagadnienia mniejszości polskiej w CSR oraz czeskiej i słowackiej w Polsce. Dodatkowy protokół stwierdzał dosłownie:

"Wysokie umawiające się strony w przekonaniu, że trwała przyjaźń wymaga uregulowania wszystkich spraw, będących w zawieszeniu między obydwu krajami, są zgodne z tym, że rozstrzygnięta na podstawie wzajemnej zgody nie później niż w ciągu dwu lat, licząc od dnia podpisania układu przyjaźni i wzajemnej pomocy, wszystkie kwestie terytorialne, istniejące między oby-

dwoma krajami.

Že mając na uwadze potrzebę możliwie najszybszej odbudowy gospodarczej i kulturalnej obydwu krajów, przystapia w możliwie najkrótszym czasie do zawarcia umów, służących temu celowi.

Že zapewnia Polakom w Czechosłowacji, względnie Czechom i Słowakom w Polsce w ramach praworządności i na zasadzie wzajemności, możliwości rozwoju narodowego, politycznego, kulturalnego i gospodarczego /szkoły, stowarzyszenia, spółdzielnie na zasadzie jedności spółdzielczości w Polsce względnie w Czechosłowacji/. /2/

W dniu podpisania tej umowy odbyła się po obu stronach granicy w Cz. Cieszyńie i Cieszyńie wielka manifestacja uczuć słowiańskich na "Moście Wolności". Na moście granicznym powiewały chorągwie czeskie i polskie tak po stronie polskiej jak czeskiej. O 16 godz. przybył na most z Cieszyna kulkutysięczny pochód ze sztandarami i transparentami. W tym samym czasie zbliżył się z czeskiej strony pochód z orkiestra hutniczą z Trzyńca i przedstawicielami władz czeskich. Uroczystą manifestację zagał burmistrz miasta Cieszyna ob. Smotrycki, witając przedstawicieli władz czeskich i stwierdzając, że dzień podpisania umowy czesko-polskiej jest fundamentem w nowych stosunkach i współżyciu narodów słowiańskich. Potem zabrał głos zastępca przewodniczącego Powiatowej Rady Narodowej w Cz. Cieszyńie ob. Blecha a następnie jeszcze w imieniu Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Partii Robotniczej przemówił tow. Berek z Katowic, zaś w imieniu KPC sekretarz powiatowy tow. Malář. Na zakończenie manifestacji połączone pochody przemaszerowały wraz z orkiestrami ulicami polskiego Cieszyna i Czeskiego Cieszyna. /3/

Wspomniana już walka i zmaganie się partii komunistycznej z trzema pozostałymi partnerami w ramach Frontu Narodowego przybierała na sile również na naszym terenie. Tu specjalnie dała się odczuć partia narodowych socjalistów, w dalszym ciągu nastawiona wrogo do każdego przejawu polskości, reprezentowana w osobach posła Uhlířa oraz ministra szkolnictwa Stranského, zażartych wrogów polskości. Wściekłe ataki nacjonalistów spod znaku tej partii skierowane były w dalszym ciągu przede wszystkim przeciw polskiej szkole i polskiemu nauczycielowi. Nie sposób tu szerzej pisać o tych rzeczach, warto jednak zaznaczyć się przynajmniej z jednym dowodem takiej bezwzględnej szowinistycznej agitacji przeciw polskiej szkole, która nie ustała nawet po podpisaniu wspomnianej umowy o przyjaźni i wzajemnej pomocy.

Oto dosłowny tekst jednej z wielu ulotek, rozrzucanej przez wrogie polskiej szkole elementy:

Lidé náš, lidé slezský!

Blíží se zápisý do škol!

Máme bezpečně zjištěno, že fašisté starého "Beckovského" rážení na Těšínsku nenápadně avšak záměrně snaží se získati do škol s polským jazykem vyučovacím co největší počet našich dětí.

Svou agitaci provádějí nevybíravými a otřepanými metodami, dobře známými již z dob smutně proslulého beckovského konsula MALIHOMME.

Při agitaci mezi našimi těžce zkoušenými otci a matkami používají taktiky zastrašování a vyhrožování. K těmto akcím vychází organizovaný podnět z nezčetných tajných schůzek, jejichž místa a účastníky velmi dobře známe. Tito "hrdinové", kteří Vás "Hecují", ženou Vás do katastrofy!!!! Na druhé straně však, když se jedná bezprostředně o jejich vlastní zájmy, vynikají patolizalstvím a říkají: "Ja nic, to ci přeroni!" O těch Vám chceme jen tolik říci, že Vám připravují osud sudetských Němců!

Svému dobrému a československé myšlence věrnému lidu na Těšínsku důrazně připomínáme: My jsme příliš velkými demokraty, než abychom klesli na úroveň oněch nízkých fašistických štváčů!!!

My, slezští rodičové, kteří jsme přinucováni hrozbami posílati své děti do škol s polským jazykem vyučovacím, víme k a m nás tito náhončí chtějí zahnati.

Vážíme si československo-polské dohody a těšíme se z rozkvětu obou bratrských slovanských národů. Rejdů beckovců a malhommovců na Těšínsku však nestrpíme a po zásluze s nimi súčtujeme !!!!

Nebojte se proto zapsati své děti do české školy!

Při zamýšleném přesídlování polských obyvatel n e b u d e brán zřetel k jaké národnosti se ten či onen hlásí, ale směrodatným pro určení národnosti bude fakt, do které školy posílá své děti !!!!!

Budoucnost našich dětí je zajištěna jediné výchovou v českých školách !!!!

Kdo jedná jinak na území ČSR, sleduje jiné zájmy a těch si dobře všímáme!

Stráž Těšínska.

Nedejte se mýlit, když budou o tomto listě tvrdit Vaši nepřátele, že to psali reakcionáři a fašisté. Každý, kdo to tvrdí, je právě jedním z nich!!! Dejte kolovat svým přátelům! Před beckovci pečlivě uschovejte! /4/

A bylo to již po tym, gdy w następstwie podpisania umowy dotychczasowy poseł pełnomocny w Pradze mianowany został pierwszym ambasadorem i złożył swe listy uwierzytelniające prezydentowi dr. Edwardowi Benešowi w dniu 1 kwietnia 1947 /Stanisław Wierbłowski/ i po ratyfikowaniu tego układu w dniu 14 maja 1947 przez parlament czechosłowacki.

Zreszta nie tylko w sprawach szkolnictwa macili stosunki narodowościowe na naszym terenie narodowi socjaliści. Działo się to niemal we wszystkich dziedzinach życia społecznego i gospodarczego, na skutek czego istniało na terenie Śląska Cieszyńskiego stałe napięcie i niepewność jutra. /5/

Pierwsze zebrania publiczne Polaków.

Już na początku roku 1947 starania o uporządkowanie spraw mniejszości polskiej w ČSR przybrały na sile. Grupa ludzi, koncentrująca się wokół redakcji "Głosu Ludu" odbyła kilka zebrań celem sprecyzowania programu działania. Redakcja "Głosu Ludu", mieszcząca się w lokalach Domu Śląskiego w Cz. Cieszyńie, była wówczas jedyną partyjną i polską placówką, gdzie można było omawiać wszystkie problemy ludności polskiej.

Z inicjatywy tej grupy, w porozumieniu z Powiatowym Komitetem KPC w Cz. Cieszyńie, postanowiono zwołać najbardziej czynnych aktywistów polskich, jak partyjnych tak i bezpartyjnych.

Pierwsze po zakończeniu wojny światowej i wyzwoleniu, historyczne zebranie publiczne w dziejach naszego społeczeństwa odbyło się dnia 6 stycznia 1947 r. w Domu Ludowym w Trzyniecu z programem: "Ocena sytuacji ludności polskiej w Czechosłowacji" i "Opracowanie postulatów". W zebraniu wzięło udział 98 aktywistów z całego powiatu czechocieszyńskiego. Był również obecny sekretarz powiatowy KPC tow. Maláček. Przewodniczącym zebrania wybrano Pawła Cieślara, przewodniczącego Rady Zakładowej Huty Trzynec a sekretarzem Henryka Jasiczka, redaktora odpowiedzialnego "Głosu Ludu". Obydwaj wygłosili przemówienia wprowadzające do ogól-

nej dyskusji. Tow. Paweł Cieślak powiedział między innymi:

"Nie możemy wracać do separatyzmu politycznego Polaków w Czechosłowacji. Musimy budować nowe. Jest przeto uzasadnione żądanie, by ludność polska miała swą legalną organizację kulturalną. Trzeba zająć wyraźne, jednoznaczne stanowisko do spraw bytu mniejszości polskiej w CSR. Nie może dalej istnieć stan, by każda wieś, powiat, środowisko, podchodziły do spraw społeczeństwa polskiego według własnego widzimisie. Jest tylko kwestia: jak ma wyglądać pod względem prawnopolitycznym nasze życie, jakie są nam niezbędne do wyżycia się społecznego formy organizacyjne i jak zlikwidowana ma być przeszłość, ciążąca jak zmora na teraźniejszości, uniemożliwiająca zbliżenie obu narodowości na Śląsku Czeskim". /6/

Podobnie Henryk Jasiczek w swym przemówieniu powiedział: "Dopóki nie osiągniemy tych praw, które nierozzerwalnie związane są z pojęciem demokracji, walka z własną reakcją jest trudna i bezskuteczna. Jedynym wyjściem z obecnych niezdrowych stosunków to obustronna wymiana poglądów, bez zastrzeżeń, bez gestów łaski, lecz tylko na platformie równego z równym." /6/ Po dłuższej i burzliwej stosunkowo dyskusji uchwalono program koniecznej realizacji najbardziej aktualnych zagadnień, które wytyczono w 10 punktach. Oto najważniejsze z nich: /6/

1. Zaprzestanie polityki eksterminacyjnej ludności polskiej.
2. Zagwarantowanie pracy dla ludności miejscowej.
3. Zagwarantowanie prawa zwracania się do władz w języku ojczystym.
4. Przywrócenie szkolnictwa z roku 1938 i dostosowanie do współczesnych potrzeb, to jest do ilości dzieci przewidzianej ustawą.
5. Powołanie do życia Związku Młodzieży Polskiej.
6. Reaktywowanie kulturalnych i sportowych towarzystw polskich.
7. Zwrot polskich majątków.

Wybrano również 9-osobową komisję, którą upoważniono do szczegółowego opracowania postulatów i poczynienia kroków koniecznych do ich realizacji. W skład komisji weszli: Paweł Cieślak, Henryk Jasiczek, Emil Żyła, Jan Lasota, Gustaw Halama, Jan Chybidziura, A. Turoń, F. Pitucha. /6/

Trzy tygodnie później zwołano podobną konferencję w Domu Stalina w Karwinie z udziałem 300 osób. I tu omówiono dokładnie postulaty z Trzyńca oraz wybrano komisję, która wspólnie z czeskosłowacką miały opracować wspólne postulaty. Wybrano do niej następujących towarzyszy: Franciszek Szepliński, Józef Kadura, Ferdynand Götze, E. Hrabiec, Karol Polak, Paweł Bubik, K. Ferfecki, A. Wronka i Adolf Kubeczka. /6/

Pierwszą jaskółką początków życia kulturalnego w nowej formie było pojawienie się w dniu 2 marca 1947 r. dodatku literackiego "Głosu Ludu" pod nazwą charakterystyczną "S z y n d z i o ł y", który wychodził raz w miesiącu.

Przejawy życia kulturalno-oświatowego w terenie.

Tymczasem jednak w dalszym ciągu z powodu braku legalnych form pracy kulturalno-oświatowej w szerszym zakresie, po wstrzymaniu czy zakazach wznowienia czynności międzywojennych instytucji i towarzystw kulturalno-oświatowych, organizatorzy imprez dla ludności polskiej korzystają z każdej nadającej się do wykorzystania możliwości czy okazji.

Najwięcej możliwości dawała w dalszym ciągu praca w ramach Stowarzyszenia Robotniczo-Oświatowego "Siła", które jako czysto

robotnicze, nie mogło być rozwiązane pod zarzutem "burżuazyjnego nacjonalizmu". Stowarzyszenie "Siła" odbyło nawet swe doroczne Walne Zebranie tzw. Zjazd Siły w dniu 20 kwietnia 1947 w sali Domu Robotniczego w Stonawie. Z wielu imprez "Siły" wymienić należy choćby kilka: "Siła" Frysztat - przedstawienie "Wesele Cieszyńskie" Walentego Krzascza /27.4./ "Siła" Karwina I - bal /25.1./ referat pisarza Gustawa Morcinka /9.5./, wieczornica /Ach ta Kasie i Babska rewolucja/ /25.5./, "Siła" Karwina 6 - bal /1.2./, festyn z programem /1.9./, "Siła" Orłowa: bal /18.1./, przedstawienie "Wesele Fonsia" /20.4./, wycieczka na Stożek i Czantorię /5-6.7./, "Siła" Stonawa: cykl referatów popularno-naukowych np. Proces norymberski /1.3./, Penicylina /8.3./, Energia atomowa /22.3./, Warszawa wczoraj i dziś /19.4./, - wieczornica pierwszomajowa /sztuczki "Polski lipiec" i "Generalna próba", chór. recytacje. rewelersi/, festyn planowany na 6 lipca z udziałem prof. Ligonia, popularnego "Karlika z Kocyndra" z programów radia w Katowicach został zakazany przez władze. Chór męski "Siła" ze Stonawy urządził "Wieczór pieśni" /9.3./, brał udział w audycji radia katowickiego "Przy sobocie przy robocie" dnia 29.3. /z udziałem "Karlika z Kocyndra"/, w drodze powrotnej koncertował w Cieszynie /Polska/ w sali hotelu "Pod Jeleniem". /7/

W dalszym ciągu pracę kulturalną rozwijały sekcje przy polskich klubach sportowych. Na pierwszy plan wybija się znowu PKS Polonia z Karwiny, przy którym pracował znany już na terenie Śląska chór męski "Echo". Chór ten pod batutą Rudolfa Wojnara przygotował "Wieczór koled" /w Karwinie 29.12.1946, w Stonawie 12.1.1947/, koncerty pieśni /Sucha Średnia 24.4., Karwina 4.5., Łazy 11.5., Sucha Górna 17.5., Nowy Bogumin 24.5. Występował również w programie "Wieczornicy słowiańskiej" w Ostrawie-Witkowicach /20.4./ oraz Cieszynie /Polska/ w ramach "Tygodnia Kultury Polskiej" obchodzonej w całym województwie Katowice. /8/

Poza tym kluby sportowe urządały np. bale sportowe /PKS Siła Trzciniec, PKS Ruch Bogumin, PKS Lechia Górna Sucha, PKS Polonia Karwina itd/. Również w tym samym kierunku pracowały oddziały "Beskidu Śląskiego" i np. oddział w Karwinie urządził bal maskowy /18.1./ a oddział w Lesznej Dolnej wieczorek, na którym odegrano sztukę "Panna rekrutem", /19.1.1947/. Przygotowane przez ten oddział otwarcie skoczni narciarskiej, połączone z zawodami narciarskimi, w dniu 2 lutego 1947 zostało przez władze zakazane. /9/ Oddział w Karwinie urządził trzydniową wycieczkę do Tatr /5-7.7. 1947/.

Wykorzystywano również inne formy organizacyjne dla uzyskania pozwolenia na polską imprezę. Można dla przykładu podać następujące imprezy: Kółko amatorskie Komisji Oświatowej we Frysztacie odegrało w czasie świąt 1946-47 trzykrotnie "Jasełka", kółko amatorskie przy Miejscowej Radzie Oświatowej w Cierlicku Dolnym wieczorek /30.3./, na którym odegrano trzy sztuczki /"Nieboszczyk Kocyen", "Macocha" i "Babska rewolucja"/, podobnie kółko przy MRN w Łyżbicach wieczorek /6.4./, a na którym wystawiono również dwie sztuczki /w jęz. czeskim "Ve třech" i w j. polskim "Wojnę z babami" wg Tarskiego/. Również kółko amatorskie przy Miejscowej organizacji KPC w Ropicy urządziło /12.4./ wieczorek teatralny z tańcami. Odegrano tam dwie sztuczki /w jęz. czeskim "Hotel u modré nudle" i w jęz. polskim Adama Wawrośa "Co po nagle, to po dioble". Miejskowa organizacja KPC w Karwinie na Sowińcu urządziła wieczorek majowy /1.5./ a polskie kółko wraz z organizacjami CSM, Związkiem Przyjaźni Cześl.-Radz., "Siła" i Divadelním kroužkem Sokola Těmy /4.5./ również na Sowińcu "Wieczór czesko-polski" /pod hasłem "Niezgoda prowadzi do Monachium"/. Wiejska organizacja KPC w Końskiej urządziła "Wielki słowiański bal" /18.1./,

redakcja i administracja "Głosu Ludu" "Wieczór karnawałowy" /15.2./ dla swych czytelników w Domu Śląskim w Cz. Cieszynie, zaś kółko amatorskie przy "Scenie Ludowej" we Wędrzynie odegrało /30.3./ sztukę "Grynia - herst zbójów". Związek Przyjaźni Czesko-słow. Radzieckiej w Olbrachcicach przygotował /23.3./ wieczornicę, na której odegrano dwie sztuki a to "Zemstę cygana" i "Generalną próbę." /10/

Również Związek Wyzwolonych Więźniów Politycznych organizował w dalszym ciągu polskie lub czesko-polskie imprezy dla naszego społeczeństwa. Wspomnieć tu należy o najważniejszych: Bystrzyca - bal /8.2./, Karwina /14.5./ - odczyty: Curdy Iipovského "Zniewieckich więzień i obozów koncentracyjnych" oraz Gustawa Morcinka "Człowiek w obozie", Trzyniec - przedstawienie /25.3./ "Co po nogle..." Adama Wawrosza oraz w jęz. czeskim "Ratolest", Karwina /7.6./ - koncert czesko-polski z udziałem chóru męskiego "Marks" z Ostrawy-Witkowic pod batutą prof. J. Laštůvky i chóru męskiego "Echo" z Karwiny pod batutą Rudolfa Wojnara wraz ze wspólnym występem obu chórów, Stonawa /13.7./ - wycieczka do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu itd. /11/

Wielkim przeżyciem kulturalnym były dla naszego społeczeństwa wizyty i rewizyty zespołów z Polski, które przyjeżdżały na nasz teren Śląska Cieszyńskiego. Wymienić tu należy:

Koncert chóru męskiego "Towarzystwa Śpiewaczego" z Cieszyna /Polska/, który dał dwa koncerty pieśni narodowych /Trzyniec, 26.4. i Karwina /24.4./. Partie solowe wykonali: śpiewaczka operowa p. Plackowska i tenor prof. Jerzy Drozd. Słowo wstępne wygłosił pisarz śląski Gustaw Morcinek. /12/

Teatr Państwowy Bielsko-Cieszyn przyjechał na nasz teren z komedią Aleksandra Fredry "Damy i husary" i wystawił ją w Cz. Cieszynie, Orłowej, Karwinie i Trzyncu /29.4. - 3.5.1947/ wzamian za "Maryśkę" braci Mrštíků, którą Divadlo Těšínského Slezska z Cz. Cieszyna odegrało dwa razy w Bielsku a raz w Cieszynie /6-8.6.1947/. /12/

Opera Śląska z Bytomia wystawiła w Ostrawie /14 i 15.6. 1947/ operę Stanisława Moniuszki "Halka" /trzy przedstawienia/ w ramach rewizyty za wystawienie w Katowicach i Bytomiu w poprzednim tygodniu opery Bedřicha Smetany "Sprzedana narzeczona". /12/

P o c z ą t k i n o w y c h z w i ą z k ó w

Przygotowanie statutów nowych polskich związków.

Podczas gdy w pierwszym półroczu rozwijała się praca kulturalna na polu raczej nie organizowanym, lecz jedynie dostosowanym do warunków, jakie dawały poszczególne środowiska czy gminy, podpisanie wspomnianej umowy czeskosłowacko-polskiej stanowiło punkt zwrotny w staraniach o unormowanie życia społecznego ludności polskiej na Śląsku Cieszyńskim. Postanowienia "Dodatkowego protokołu" do tej umowy określały możliwość powołania do życia nowych polskich związków czy organizacji. Rozpoczęły się intensywne prace nad opracowaniem nowej koncepcji tego życia i statutów dla

nowych polskich organizacji kulturalnych. Praca była trudna, bo członkowie partii narodowych socjalistów, ludowców a nawet socjalnej demokracji lekceważyli znaczenie układu i starali się go podważyć i przeszkadzać w realizacji zadań, które tam były wytyczone. Wniosek na powstanie polskiego związku kulturalnego leżał długo w Ostrawie. Stronnictwa wyżej wymienione nie chciały się zgodzić na powstanie jakiejkolwiek organizacji polskiej i dopiero zmuszone do uświadomienia sobie, że to jest konieczne i nie uniknione, stały raczej na stanowisku powołania do życia kilku organizacji, aby nie dopuścić do zjednoczenia się ludności polskiej w jednym związku. /6/

Kilkakrotnie musiano projekty statutów zmieniać, dostosowywać do życzeń tych wrogich dla Polaków stronnictw, podczas gdy członkowie partii komunistycznej, pragnący szczerze realizować postulaty umowy czechosłowacko-polskiej, starali się wszelkimi sposobami i jak najbardziej bronić słusznych postulatów ludności polskiej,

Jedno z takich posiedzeń proponentów statutu Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego, odbytego w dniu 9 maja 1947 o 17 godz. w polskiej szkole wydziałowej w Trzyńcu /13/ w obecności 17 zebranych omawiało sprawozdanie z obrad u premiera Klementa Gottwalda i zaznajomiło się z brzmieniem statutu Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego. Zebranie prowadził Jerzy Kluz. Sprawozdanie z obrad u premiera Gottwalda podał Paweł Cieślar. W protokole czytamy: Ob. Cieślar zaznacza na wstępie, że premier Gottwald zaprosił do Pregi jak polskich przedstawicieli partii komunistycznej z powiatów Cieszyn i Frysztat, tak też i czeskich. Oprócz tego w obradach wzięli udział towarzysze z krajowego sekretariatu KPC w Ostrawie. Premier w wstępnym słowie podkreśla, że krajowy sekretariat w Ostrawie ma dziwne uprzedzenie do polskich towarzyszy /żabia perspektywa/, niczym nie uzasadnione. Wszakże my w Czechosłowacji mamy moc w swym ręku a oprócz tego pracujemy z takim rządem polskim, który idzie ręką w rękę z nami. Nie ma obaw z polskiej irredendy. Współpraca polsko-czeska jest wymagana ze względu na obecną sytuację światową, a równocześnie ze względu na to, że nasza wspólna granica zobowiązuje do uregulowania naszego życia. Jeśli chcemy współpracować, wtenczas musi zaistnieć między nami szczerłość, otwartość. Polscy towarzysze słusznie podchodzą do sprawy, jeśli budują swą pracę na jak najszerszym ogóle. Praca w nowych stowarzyszeniach musi być pracą masową, musi skupiać wszystkich Polaków. /13/

Obecny na tym zebraniu tow. Veselý - czytamy dalej w protokole - twierdzi, "że statuty trzeba opracować w ten sposób, by one gwarantowały swobodę pracy nowym stowarzyszeniom, i by nie stały na przeszkodzie". /13/

Ostateczną redakcję tekstu statutów mieli opracować tow. Alfred Kaleta, Paweł Cieślar oraz tow. Veselý. Ten właśnie projekt odczytano na zebraniu i nad nim dyskutowano. Na nim ustalono nazwę związku na "Polski Związek Kulturalno-Oświatowy" w powiecie czechosłowackim /wzg. frysztańskim/ w Cz. Cieszynie /wzg. w Karwinie/.

W dalszym ciągu na tym zebraniu omawiano sprawę przyspieszenia zebrania proponentów statutu związku młodzieżowego /SMP/, bo sprawę uważano za pilną. Postanowiono, że oprócz obecnych wezmą udział w tym zebraniu przedstawiciele i działacze "Siły" a to: Pitucha, Kraus, Hławiczka, Szlaur, Szczygieł, Hrabiec, Kubeczka. /13/ Termin tego zebrania ustalono na 13 maja 1947 o 16 godz. w redakcji Głosu Ludu.

Zatwierdzenie statutów - powstanie nowych polskich związków

Ostatecznie po wielu staraniach i kłopotach ludność polska zdobyła upragnioną formę życia organizacyjnego. Starania jej zostały uwieńczone pomyślnym skutkiem.

Dnia 27 czerwca 1947 Krajowy Komitet Narodowy w Bernie - ekspozytura w Ostrawie /Zemský národní výbor Brně - expozitura v Ostravě/ przewagą jednego tylko głosu zatwierdził statuty nowych organizacji polskich, pozwalając zarazem na prace wstępne tych organizacji i utworzenie ich sekretariatów. Na mocy tej uchwały więc na terenie Śląska Cieszyńskiego po stronie czeskiej dwa odrębne powiatowe związki dla ludności starszej a to:

Polski Związek Kulturalno-Oświatowy w powiecie czeskokocieszyńskim w Cz. Cieszynie oraz

Polski Związek Kulturalno-Oświatowy w powiecie frysztackim w Karwinie a tak samo dwa odrębne związki młodzieżowe a to:

Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w powiecie czeskokocieszyńskim w Cz. Cieszynie oraz

Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w powiecie frysztackim w Karwinie. Pospolicie też od tej chwili zaczęto używać skrótów tych nowych nazw:

P Z K O oraz S M P /14/

Powiatowe zebrania konstytucyjne.

W powiecie czeskokocieszyńskim zebranie konstytucyjne odbyło się w salce Domu Śląskiego w Cz. Cieszynie dnia 17 lipca 1947 z udziałem 30 osób. Przewodniczącym był Paweł Cieślak, protokolantem Jan Łabaj. Paweł Cieślak zapoznał obecnych z dotychczasową pracą nad utworzeniem obu związków, zaś Jan Łabaj odczytał tekst statutu. Po dłuższej dyskusji wybrano komisję-matkę w składzie: Mrózek, Kluz, Fierlanka, Paweł Kubisz, Emil Żyła, która miała przygotować wnioski na członków Tymczasowego Zarządu Powiatowego PZKO. Na jej wnioski wybrano: prezesem Pawła Trombika, jako członków Gustawa Halamę, Pawła Kubisza, Alojzego Martynka, Karola Mrózka, Jana Ofioke, ks. Józefa Bergera, Franciszka Brannego, Pawła Cieślaka, Zofię Fierlanke, Gustawa Przeczka, Jerzego Pustówkę, Gustawa Słowika, Karola Śliżę, ks. Ferdynanda Żyłę. Skład zarządu jak i kandydaturę prezesa przyjęto jednomyślnie. Do Komisji Rewizyjnej zostali wybrani: Emil Żyła i Wincenty Kotarba. Za członków Sądu Honorowego: Gustaw Przeczka, Jerzy Klus, Andrzej Kubisz, Adam Kubala, Jan Kajzar. Zatwierdzono również tekst ulotki, wspólnej dla obu powiatów. /16/

Podobne zebranie dla powiatu frysztackiego odbyło się w niedzielę, dnia 20 lipca 1947 r. w Domu Stalina w Karwinie, gdzie w wypełnionej po brzegu sali /ponad 350 obecnych/ dyskutowano poważnie i rzeczowo na temat statutów i konieczności jak najszybszego organizowania ludności polskiej w szeregach nowego związku. Uchwalono zwołać obwodowe zebrania publiczne w celu poinformowania ludności o statutach i czynności PZKO i SMP. Za członków Tymczasowego Zarządu Powiatowego PZKO w powiecie frysztackim zostali wybrani: Alojzy Adamecki, Józef Maranek, Jan Baron, Jan Böhm, Paweł Bubik, Stefan Cichy, Eugeniusz Fierla, Erwin Hołek, Józef Kadura, Fryderyk Kończyna, Alfred Kocur, Ludwik Kocur, Ferdynand Król, Jan Kukucz, Paweł Kraina, Adolf Kubeczka, Karol Kapusta, Bronisław Malejka, Alojzy Maroszczyk, Franciszek Podeszwa, Franciszek Pawlica, Jan Pribula, Paweł Pszczółka, Michał Słowik, Franciszek Szemliński, Teofil Sznapka, Leon Sztuła, Rudolf Wójcik, Antoni Zahraj, Jan Zolich. /17/

Tymczasowe Powiatowe Zarządy polskich organizacji.

Wybrani na konstytuujących zebraniach powiatowych członkowie tymczasowych zarządów utworzyli je w następującym składzie:

Tymczasowy Zarząd Powiatowy PZKO w powiecie czeskocieszyńskim ukonstytuował się na posiedzeniu w dniu 21 lipca 1947, które odbyło się w redakcji "Głosu Ludu" w Domu Śląskim w Cz. Cieszynie. Podział funkcji przedstawiał się następująco:

Prezes	Trombik Paweł	Sibica
I wiceprezes	Cieślak Paweł	Trzyniec
II wiceprezes	Branny Franciszek	Cz. Cieszyn
Sekretarz	Halama Gustaw	Żuków Dolny
Zastępca sekretarza	Fierlanka Zofia	Cz. Cieszyn
Skarbnik	Ofiok Jan	Końska
Zastępca skarbnika	Śliż Karol	Żuków Dolny
Członkowie zarządu	ks. Beger Józef	Cz. Cieszyn
	Kubisz Paweł	Końska
	Martynek Alojzy	Jabłonków
	Mrózek Karol	Gródek
	Przeczek Gustaw	Trzyniec
	Pustówka Jerzy	Niebory
	Słowik Gustaw	Błędowice
	ks. Żyła Fryderyk	Gnojnik

Tymczasowy Zarząd Powiatowy SMP w powiecie czeskocieszyńskim tworzyli następujący obywatele:

Prezes	inż. Morcinek Paweł	Trzyniec
I wiceprezes	Kubisz Andrzej	Gnojnik
II wiceprezes	Szurman Jan	Trzyniec
Sekretarz	Michalek Alojzy	Cz. Cieszyn
Zastępca sekretarza	Wojnar Jan	Końska
Skarbnik	Kluza Jan	Sibica
Zastępca skarbnika	Szlauer Jan	Trzyniec
Członkowie zarządu	Chybidziura Józef	Jabłonków
	Ferfecki Alojzy	Niebory
	Jasiczek Henryk	Trzyniec
	Kraus Wilhelm	Leszna Dolna
	Kokotek Adolf	Ligotka Kam.
	Kubiński Walter	Trzyniec
	Lasota Ludwik	Jabłonków
	Menszyk Franciszek	Bystrzyca
	Tacina Karol	Nawsie
	Stasz Józef	Wędrynia
	Wałach Józef	Leszna Dolna
	Wanokówna Zofia	Śmiłowice
	Wałoszek Henryk	Żywocice

/18/

W powiecie frysztackim składy tymczasowych zarządów powiatowych przedstawiały się następująco:

Powiatowy Zarząd PZKO:

Prezes	Pribula Jan	Stonawa
I wiceprezes	Szemliński Franciszek	Karwina
II wiceprezes	Kubeczka Adolf	Orłowa
Sekretarz	Zolich Jan	Karwina
Skarbnik	Cichy Stefan	Karwina
Rewizorzy	Zahraj Antoni	Olbrachcice
	Sznepka Maksymilian	Stare Miasto

Członkowie zarządu:	Krzan Jan	Karwina
	Kapusta Karol	Karwina
	Böhm Jan	Karwina
	Kukucz Paweł	Frysztat
	Kocur Alfred	Bogumin Nowy
	Baron Jan	Sucha Górna
	Fierla Eugeniusz	Łazy
	Kadura Józef	Łąki
	Sztuka Leon	Darków
	Pszczółka Paweł	Zabłocie
	Adamecki Alojzy	Marklowice Dol.
	Słowik Michał	Sucha Średnia
	Podeszwa Franciszek	Pudłów
	Maroszczyk Alojzy	Rychwałd
	Baranek Józef	Raj
	Wójcik Rudolf	Skrzeczoń
	Pawlica Franciszek	Pietwałd
	Król Ferdynand	Dzieńmorowice
	Kończyna Fryderyk	Sucha Górna
	Bubik Paweł	Stonawa
	Kraina Paweł	Łazy
	Malejka Bronisław	Bogumin Nowy
	Hołek Erwin	Piotrowice

/19/

Powiatowy Zarząd SMP:

Prezes	Szewieczek Emil	Darków
I wiceprezes	Dużawa Bolesław	Stonawa
Sekretarz	Semboł Ernest	Karwina
Skarbnik	Szymik Józef	Karwina
Rewizor	Kubeczka Adolf	Orłowa
Członkowie zarządu:	Nemeth Rudolf	Karwina
	Śliwka Karol	Karwina-Sowiniec
	Suchanek Józef	Karwina
	Molenda Władysław	Stonawa
	Gąsior Karol	Frysztat
	Poncza Karol	Sucha Średnia
	Siostrzonek Wiktor	Łąki
	Siostrzonek Józef	Olbrachcice
	Uherek Alfons	Stare Miasto
	Palowski Władysław	Bogumin
	Pastuszek Rudolf	Lutynia Dolna
	Śliwka Adolf	Orłowa
	Sztuka Władysław	Darków
	Owczarzy Józef	Raj

/19/

Ulotka dla ludności polskiej.

Natychmiast po ukonstytuowaniu się obu tymczasowych zarządów powiatowych nastąpiła między nimi ścisła współpraca organizacyjna. Rozpoczęły się prace przygotowawcze do powstania organizacji w terenie tj. Kół Miejscowych PZKO.

W celu dokładniejszego poinformowania ogółu ludności polskiej wydano ulotkę i rozesłano ją do terenu za pośrednictwem członków tymczasowych zarządów. Ulotka miała następujący tekst: /20/

" P o l a c y ! "

Już osiem lat mija od chwili, kiedy odwieczny nasz wróg, okupant niemiecki swoją zbrodniczą ręką zniszczył i udaremnił między innymi rozwój życia kulturalno-oświatowego nam Polakom na Śląsku Cieszyńskim.

Obecnie jednak dzięki zwycięstwu idei słowiańskiej nad faszyzmem nadeszła chwila, że winno nam wskrzesić to życie kulturalno-oświatowe, że wolno nam zjednoczyć się w szeregach organizacyjnych.

Decyzją "Zemského Národního Výboru" ekspozytury w Ostrawie z dnia 27 czerwca br. zezwolono nam Polakom na utworzenie dwóch związków polskich a to: POLSKIEGO ZWIĄZKU KULTURALNO-OŚWIATOWEGO w powiecie czeskokocieszyńskim /dla powiatu frysztackiego w powiecie frysztackim/ czyli w skrócie PZKO oraz STOWARZYSZENIA MŁODZIEŻY POLSKIEJ w powiecie czeskokocieszyńskim /w powiecie frysztackim/ czy i w skrócie SMP.

Związki te będą niepolityczne a więc nie będą zależne od żadnej z partii politycznych. Członkami tychże winni być wszyscy Polacy demokratyczni, zamieszkali na terytorium Czechosłowacji. Obowiązkiem każdego Polaka dobrej woli, bez względu na przekonania polityczne czy wyznaniowe jest przystąpić od razu na członka do jednego z tych Związków w swym miejscu zamieszkania i przyczynić się do utworzenia jak najściślejszej jedności polskiej na polu kulturalno-oświatowym. O bliższych szczegółach co do tych związków możecie dowiedzieć się od obywateli niżej podpisanych lub też w tymczasowym sekretariacie PZKO i SMP, który mieści się w Domu Śląskim Nádražní ulice 10 /dla powiatu frysztackiego - który się mieści tymczasowo w Domu Stalina w Karwinie/.

A WIĘC DO PRACY ! - Do tworzenia Kół miejscowych w Waszych gminach i do wytworzenia warunków, mających na celu pogłębienie dobrze rozpoczętej przyjaźni polsko-czechosłowackiej.

Cz. Cieszyn /Karwina/, w lipcu 1947

Powyższą ulotkę, wydaną osobno dla powiatu czeskokocieszyńskiego a osobno dla powiatu frysztackiego, podpisali wszyscy członkowie tymczasowych zarządów PZKO i SMP w danym powiecie.

Warto przy tej okazji wyjaśnić, że podkreślona w ulotce "niepolityczność" nowych związków była narzucona przez wroga nam partię polityczną w ramach Frontu Narodowego, bojącego się wpływu partii komunistycznej na te nowe związki. Niepolityczność była dla nich głównym warunkiem pozwolenia na rozpoczęcie czynności kulturalno-oświatowej. Był to drugi, poza rozdzieleniem życia kulturalno-oświatowego na dwie odrębne organizacje powiatowe, atut w rękach naszych wrogów. Ale życie i tak przekreśliło te zamiary i pobożne życzenia antypolskich partii politycznych. Nowe związki bowiem

choć nieoficjalnie, otrzymywały pełne poparcie jedynie ze strony czynników partii komunistycznej i tak, jak przed rozpoczęciem pracy, tak i teraz aktywiści PZKO mogli się udać po radę i pomoc jedynie do powiatowych czy okręgowych organów partii komunistycznej.

Zebrania informacyjne w powiecie frysztackim.

Zgodnie z uchwałą Konstytucyjnego Zebrania Powiatowego z dnia 20 lipca 1947 odbyły się w poszczególnych obwodach, aby nie trać możliwości dostępu dla jak największej ilości zainteresowanych - obwodowe zebrania informacyjne. Ich organizacja przedstawiała się następująco:

I Okręg bogumiński z gminami Nowy Bogumin, Bogumin Miasto, Szonychel, Pudłów, Wierzbica, Skrzeczów, Wierzniewice i Lutynia Dolna o 9 godz. w sali p. Koniecznego w Boguminie.

II Okręg orłowski z gminami Orłowa, Poręba, Pietwałd, Łazy, Rychwałd, Lutynia Górna, Dzieńmorowice i Dąbrowa o 10 godz. w lokalu gimnazjum realnego w Orłowej.

III Okręg frysztacki z gminami Frysztat, Raj, Markłowice Dolne, Stare Miasto, Kąkolna, Zawada, Piotrowice, Piersna i Darków - o 10 godz. w sali Domu Stalina we Frysztacie.

IV okręg karwiński dla Karwiny z Solcą, Sowińcem i Granicami o 10 godz. w Domu Stalina w Karwinie.

V Okręg stonawski z gminami Stonawa, Olbrachcice i Łąki o 10 godz. w sali Domu Robotniczego w Stonawie. /21/

VI Okręg suski z gminami Sucha Górna, Sucha Średnia i Sucha Dolna - o 10 godz. w sali Domu Robotniczego w Suchej Górnej.

Wszystkie te zebrania obwodowe odbyły się w niedzielę, dnia 10 sierpnia 1947 przy poważnej ilości obecnych we wszystkich miejscowościach. Społeczeństwo polskie wykazało żywe zainteresowanie pracą nowych polskich związków i tworzenie Kół terenowych zostało ułatwione.

Pierwsze sekretariaty związkowe.

Pierwszymi lokalami związkowymi były lokale powiatowych sekretariatów. Jeśli chodzi o Czeski Cieszyn, to lokal związkowy mieścił się od założenia PZKO w redakcji Głosu Ludu, potem od 20 sierpnia 1947 mieścił się w prywatnym mieszkaniu Jana Kotasa /Cichełni ulice/ a od 10 listopada 1947 w lokalach hotelu "Slavia" /przedwojennej "Polonii", w czasie okupacji hitlerowskiej "Germanii" a po wyzwoleniu w r. 1945 "Slavii", późniejszego "Piasta"/.

W powiecie frysztackim lokal związkowy mieścił się w dwu małych salkach w suterrenach Domu Stalina w Karwinie.

W Cz. Cieszyźnie pracowali jako siły biurowe: Karol Polak jako kierownik biura, Jan Łabaj jako siła administracyjna oraz od 1 września 1947 Jadwiga Paszkówna z Jabłonkowa. /22/

W Karwinie pracowali od założenia związku: Rudolf Wojnar jako kierownik biura, Jan Wojtek jako siła biurowa, zaś od 1 grudnia 1947 przyszedł na jego miejsce Maksymilian Szuścik.

Pierwsze problemy.

Zaraz po rozpoczęciu pracy przez tymczasowe zarządy ich przedstawiciele zostali przyjęci przez przewodniczącego Krajowego Komitetu Narodowego inż. Vlad. Chamráda w Ostrawie. W przyjaciel-

skiej rozmowie nakreślili oni dotychczasową działalność nowych organizacji i poruszyli najbardziej palące zagadnienia dotyczące życia ludności polskiej na Śląsku Cieszyńskim, przede wszystkim zaś sprawę masowych zwolnień z posad nauczycieli polskich. /23/

W sierpniu mianowicie władze szkolne zwolniły z posad okragło 50 nauczycieli, przeważnie dobrych pracowników społecznych, wielu aktywistów nowych związków, wielu byłych więźniów, obywateli koncentracyjnych itd. Był to atak przede wszystkim narodowych socjalistów, rekrutujących się spośród szowinistycznych elementów, które nie mogły się pogodzić z faktem istnienia polskich organizacji. Stąd atak na nauczycieli, którzy zaczęli aktywnie pracować w naszych związkach. Powodem bezpośrednim zwolnienia była decyzja tzw. komisji weryfikacyjnej, powołanej do życia przez ministerstwo szkolnictwa /minister Strąski/ zagorzały narodowy socjalista!/, która "nie poleciła" przyjąć kogoś do służby i sprawa była załatwiona. Nikt nie badał powodów, zarzutów przeciw tym osobom, nie sprawdzano wiarygodności i różnych donosów czy oskarżeń. Członkami komisji byli jedynie Czesi i to przede wszystkim narodowi socjaliści. /24/

Dlatego też powiatowe zarządy PZKO i SMP wysłały do Pragi wspólną delegację w tej sprawie. W dniach 25 i 26 sierpnia delegacja ta została przyjęta przez kancelarię prezydium rządu oraz w Komitecie Centralnym KPC. Uzyskano unieważnienie wydanych dekrety zwolnienia dla wspomnianych nauczycieli, odwołanie dotychczasowych członków "komisji weryfikacyjnej" i zamianowanie nowych wraz z przedstawicielami naszej ludności polskiej. W ten sposób udało się udaremnić próby sił reakcyjnych zastraszenia ludności i naszych aktywistów związkowych, co dodatnio wpłynęło zarazem na podniesieniu autorytetu PZKO i SMP w oczach szerokich mas ludowych. /25/

Dalszymi kłopotami były trudności lokalowe, znalezienie miejsca, gdzie by Koła PZKO czy Grupy SMP mogły pracować, odbywać zebrania, próby itd. Nie wszystkie bowiem Miejscowe Komitety Narodowe w tym okresie przychylnie odnosiły się do naszych spraw związkowych. Poważną troską były również kłopoty finansowe, brak funduszy, brak jakiegokolwiek poparcia czy oparcia materialnego. Musiano więc w tym celu urządzać przede wszystkim własne imprezy charakteru dochodowego.

P i e r w s z e i m p r e z y z w i ą z k o w e

Festyn PZKO i SMP w Cz. Cieszynie.

Dnia 31 sierpnia 1947 odbył się w Parku Adama Sikory w Cz. Cieszynie pierwszy wspólny F e s t y n P Z K O i S M P, na którym zjawili się tysiące uczestników. Były wprowadzić trudności z zabezpieczeniem żywności dla tych uczestników, ponieważ przydziały żywności były jedynie "na kartki" czyli odcinki karty żywnościowej zaś o specjalne przydziały było trzeba pisać sążniste podania, a nie zawsze zostały one załatwione pozytywnie ze względu na ogólne trudności aprowizacyjne, ale urządzono w tym celu zbiórkę darów w naturze i "kartkach", by wynik był jak najlepszy. Zorganizowano dodatkowe wagony kolejowe dla przetransportowania uczestników. Odbyły się też próby wspólnego chóru nauczycieli polskich, który miał wystąpić w programie festynu. Nawet niepewna a raczej dżdżysta pogoda nie odstraszyła tysięcy młodych i dorosłych od wzięcia udziału w festynie.

Barwny pochód przeszedł ulicami miasta do parku A. Sikory, gdzie na zagajenie festynu odśpiewała młodzież pieśń "Myśmy przyszłością narodu", po czym nastąpiły przemówienia. Najpierw przemawiał prezes czeskokieszyńskiego zarządu powiatowego Paweł Trombik, następnie przedstawiciel Krajowego Komitetu Narodowego w Ostrawie i krajowego sekretariatu KPC tow. Franciszek Cimmer, przewodniczący Powiatowego Komitetu Narodowego z Cz. Cieszyna J. Hečko, wiceprezydent miasta Cieszyna z Polski ob. Zając, poseł do Zgromadzenia Narodowego w Pradze tow. Alfred Kaleta, za powiat frysztacki prezes powiatowego zarządu PZKO Jan Pribula, wreszcie za Związek Wyzwolonych Więźniów Politycznych ob. Sliż. Poza tym wśród gości znajdowali się członkowie prezydium Powiatowego Komitetu Narodowego w Cz. Cieszynie, przedstawiciele organizacji Frontu Narodowego ob. Zindler, Sojka, Ambroż i Brych, referent bezpieczeństwa PKN w Cz. Cieszynie tow. Sobek, poseł do KKN tow. Krejza i inni. /26/

Festyn PZKO i SMP w Karwinie.

Podobny festyn zorganizowano również w powiecie frysztackim a to dnia 21 września 1947 r. Barwny pochód, w którym wzięły udział również tysiące obywateli wyruszył z boiska PKS Polonia na miejsce festynu tj. do parku "Domu Stalina" w Karwinie. Program przewidywał zagajenie i powitanie gości, występy połączonych chórów, tańce ludowe oraz występ teatru kukiełkowego. Przemówienie wstępne wygłosił prezes zarządu powiatowego Jan Pribula, powitał zaś gości prezes zarządu powiatowego SMP Emil Szewieczek. Jako goście przybyli na festyn przedstawiciele Polskiej Partii Robotniczej z Polski, wiceprezydent miasta Cieszyna ob. Zając, za powiatowy zarząd PZKO w Cz. Cieszynie Henryk Jasieczek, który również przemówił. Był również poseł do Zgromadzenia Narodowego Alfred Kaleta. Koło 17 godz. przybyła delegacja związków z Katowic wraz z katowicką orkiestrą kolejową. Wśród nich była również delegacja Towarzystwa Przyjaźni Czesko-Polskiej z Katowic. Pod wieczór przybył jeszcze referent szkolny Krajowego Komitetu Narodowego w Ostrawie tow. Franciszek Cimmer, przewodniczący Towarzystwa Przyjaźni Czesko-Polskiej z Ostrawy dr. Král oraz przedstawiciel krajowego sekretariatu KPC tow. Teper. Wszyscy oni powiedzieli do mikrofonu kilka zdań na temat przyjaźni wraz z życzeniami dalszej owocnej pracy związków. Ponieważ pogoda dopisała, bawiono się wesoło i tańczono na podium w parku, w sali Domu Stalina /grali tam Katowiczanie/ i w suterrenach domu. /27/

Uroczystość na "Żwirkowisku".

Wspólną akcją związków PZKO i SMP obu powiatów było urządzenie przy współudziale Komitetu Słowiańskiego /Slovanský výbor/ w Ostrawie uroczystości żałobne ku uczczeniu pamięci tragicznie zmarłych polskich lotników Żwirki i Wigury w lesie cierlickim. Uroczystość ta odbyła się w niedzielę, dnia 5 października 1947 na "Kościelecu", tzn. obok miejsca katastrofy przy kościółku w Cierlicku Dolnym. O 11 godz. przed południem odbyła się uroczysta msza w kościele katolickim na Kościelecu i polowe nabożeństwo ewangelickie. Potem po zagajeniu nastąpiły przemówienia gości a chór męski odśpiewał pieśń Żukowskiego "Zasłużonym". Następnie udano się na miejsce katastrofy, gdzie

przy dźwiękach marsza żałobnego Chopina złożono wieniec i kwiaty. Zamiast biletów wstępu sprzedawano odznaki pamiątkowe. Po południu odbył się na Kościelcu festyn ogrodowy, w programie którego występowały chóry z obydwu powiatów. Uroczystość ta miała charakter święta wzajemności słowiańskiej. Jako goście zjawili się na niej: konsul generalny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w Ostrawie inż. Stefan Wengierow, delegacja Aeroklubu z Brna z p. Tábor-ským na czele, naczelnik straży bezpieczeństwa z Ostrawy podpułkownik Nowák, referent szkolnictwa KNV z Ostrawy tow. Cimmer, prezes Towarzystwa Przyjaźni Czesko-Polskiej z Ostrawy dr. Král, prezes "Slovanského výboru" z Ostrawy dr. Renč, delegaci powiatowego komitetu KPC dr. Svoboda, tow. Tabák, poseł Kaleta, za NSB /Národní stráž bezpečnosti/ z Cz. Cieszyna p. Kudr, starosta cieszyński i prezydent miasta Cieszyna. Uroczystość cała odbyła się pod protektorem ONV w Cz. Cieszynie. Część popołudniową zagał przewodniczący "Komitetu Żwirkowiska" Józef Stebel, po czym przemówienie okolicznościowe wygłosił Henryk Jasiczek. Z gości przemawiał jako pierwszy konsul generalny Wengierow, potem za delegację polskiego lotnictwa major Bednarz, za Aeroklub berneński p. Tá-borský, za ZNV w Ostrawie tow. Cimmer, potem poseł Kaleta, za "Slovanský výbor" dr. Renč, następnie dr. Král i za KPC dr. Svoboda. Jako ostatnia przemówiła siostra inż. Wigury p. Wigura-Budkowska, która serdecznie dziękowała za pamięć i opiekę, jaką okazała ludność polska nad tragicznym miejscem wypadku. Potem dopiero występowały chóry SMP. /28/

Koncert "Czar pieśni".

Dalszą imprezą był k o n c e r t pod tytułem "Czar pieśni", który odbył się dnia 10 września 1947 w sali Domu Robotniczego w Trzyńcu oraz dnia 27 września 1947 w sali Domu Młodzieży /dawna "Praca"/ w Karwinie. Wykonawcami koncertu byli czołowi artyści Opery Śląskiej w Bytomiu: Barbara K o s t r z e w s k a , prima donna Opery Krakowskiej, Śląskiej i Pomorskiej, jedna z najlepszych śpiewaczek koloraturowych w Europie oraz Andrzej H i o l s k i , najlepszy baryton polski, artysta Opery Śląskiej. Przy fortepianie była prof. Nelly B o g a c k a . Kierownikiem programu był Zbigniew W o r o n i c z . Artyści ci zatrzymali się na naszym terenie w drodze do Pragi i Karolowych Warów, gdzie byli zaproszeni z koncertami. Zarówno w Trzyńcu jak i w Karwinie artyści byli przyjęci bardzo serdecznie przez słuchaczy, którzy szczerze wypełnili salę. W Trzyńcu powitał ich w imieniu ZP PZKO dyr. Gustaw Przeczek i trzy dorosłe ślązaczki wręczyły im kwiaty. W Karwinie powitanie wygłosił prezes PZ PZKO Jan Pribula i również dziewczęta w strojach śląskich wręczyły gościom kwiaty. Społeczeństwo czeskie raczej zbagatelizowało te koncerty i poza dr. Králem, prezesem Towarzystwa Przyjaźni Czesko-Polskiej z Ostrawy, nie przybyli na nie nawet oficjalni przedstawiciele, choć byli zaproszeni. /29/

Występ Teatru Wojska Polskiego w Ostrawie.

W podobny sposób został wykorzystany pobyt w Czechosłowacji Teatru Wojska Polskiego z Łodzi, który wystawiał w Pradze i Bernie sztukę "Krakowiacy i górale". W drodze powrotnej zatrzymał się w Ostrawie, gdzie w dniach 20 i 21 listopada 1947 dał trzy przedstawienia tej sztuki. PZKO i SMP otrzymały dla swych członków pewną ilość biletów do dyspozycji, które też zostały natych-

miast rozebrane i nasi członkowie w dość pokażnej liczbie mogli widzieć to przedstawienie w tak rzadkim na nasze możliwości wykonaniu. /30/

Inna czynność Zarządów Powiatowych

Sekcja prawna.

Konieczność załatwiania dla członków szeregu spraw o charakterze prawnym zmusiła tymczasowe Zarządy PZKO i SMP obu powiatów do rozpatrzenia tego problemu. Na skutek uchwały posiedzenia wspólnych prezydiów PZKO i SMP obu powiatów w dniu 12 listopada 1947 powołano do życia poradnię prawną, gdzie polscy prawnicy udzielali porad i opracowywali sprawy natury prawnej, jak np. sprawy zmian statutowych, umów i kontaktów, jakie zawierały nasze związki a ponadto poradnia służyła członkom obu organizacji w ich kłopotach prawnych radą i pomocą. Postanowiono zaangażować stałego pracownika w tej poradni z ramienia Sekcji prawnej a to ob. Józefa Palika z Trzanowic, który miał doświadczenie w załatwianiu spraw prawnych i administracyjnych. Poradnia podlegała Sekcji prawnej, wspólnej dla obydwu powiatów. Jej organizatorem i kierownikiem był JUDr. Józef Przeczek z Szumbarku. /31/

Sekcja Literacko-Artystyczna.

Na posiedzeniu Zarządu Powiatowego PZKO w Cz. Cieszynie w dniu 29 sierpnia 1947 r. uchwalono powołać do życia "Sekcję Literacko-Artystyczną", również wspólną dla obu powiatów. Kierownictwo tej sekcji powierzono dyr. Karolowi Piegzie z Jabłonkowa. Sekcja ta miała skupiać wszystkich naszych członków, którzy w jakikolwiek sposób zajmowali się rodzimą twórczością literacką czy malarzką itd.

Zwrot polskich majątków.

Starania tymczasowych Zarządów Powiatowych skierowały się również w stronę odzyskania majątków byłych międzywojennych organizacji polskich na Śląsku Cieszyńskim, ponieważ PZKO jako ich prawny następca i kontynuator pracy kulturalno-oświatowej, miał do ich majątku, skonfiskowanego przez hitlerowskich najeźdźców na rzecz Trzeciej Rzeszy a po wyzwoleniu automatycznie przejętych przez państwo czechosłowackie, prawo bezspreczne, jako do dorobku polskiego społeczeństwa. Odbyło się w tym celu wiele wyjazdów do różnych władz i zebrań na różnych szczeblach administracji państwowej. Na jednej z takich narad, która odbyła się dnia 24 października 1947 w Cz. Cieszynie w obecności przedstawicieli władz centralnych z Pragi i lokalnych /okręgowych i powiatowych/ otrzymano zapewnienie z ich strony, że z dniem 1 stycznia 1948 zostanie przekazany do rąk polskich hotel "Slavia" /dawna "Polonia"/ w Cz. Cieszynie a potem jeszcze dalsze trzy budynki.

Sprawa polskich przedszkoli.

Jednym z ważnych zadań tymczasowych zarządów były starania o przywrócenie polskiego szkolnictwa w stanie międzywojennym. Najbardziej palącą była jednak sprawa przedszkoli, które na pod-

stawie zakazu władz szkolnych były zamknięte, choć zaraz po wyzwoleniu samorzutnie rozpoczęła w wielu gminach pracę a w kilku miejscowościach pracowały jeszcze w r. 1946. Dlatego też tymczasowe zarządy PZKO i SMP wystosowały do Ministerstwa Szkolnictwa i Oświaty w Pradze list, podpisany przez przedstawicieli wszystkich zarządów powiatowych. Za PZKO Cz. Cieszyn podpisali go Paweł Trombik prezes i Gustaw Halama, sekretarz; za PZKO Karwina Jan Pribula prezes i Zolich Jan sekretarz; za SMP Cz. Cieszyn Andrzej Kubisz prezes i Alojzy Michałek sekretarz; za SMP Karwina Emil Szewieczek prezes i Ernest Semboł sekretarz. Domagano się w tym liście pozwolenia na otwarcie polskich przedszkoli i rozpoczęcia w nich normalnych zajęć wychowawczych. Domagano się również ogłoszenia wpisów do tych przedszkoli we wszystkich gminach powiatu czeskokocieszyńskiego i frysztackiego na początku roku szkolnego 1947/48. Przy tej sposobności domagano się również wypłacenia wynagrodzenia nauczycielkom przedszkoli, które przez kilka miesięcy pracowały w r. 1945 i 1946 w 20 polskich przedszkolach, jak to widoczne jest z poniższego zestawienia: /32/

Miejscowość-przedszkole	czas trwania zajęć od - do		nauczycielka
Bystrzyca nad Olzą	22.10.1945	- 26. 1.1946	Ożanówna Natalia
Darków I	10. 9.1945	- 26. 1.1946	Raszykówna Ludmiła
Darków II	25. 9.1945	- 26. 1.1946	Guńkówna Amalia
Dąbrowa	10. 9.1945	- 26. 1.1946	Sembolówna Agniesz.
Jabłonków	1.10.1945	- 26. 1.1946	Werfeinówna Monika
Łąki nad Olzą	10.12.1945	- 26. 1.1946	Guzowska Aniela
Nawsie	1.10.1945	- 26. 1.1946	Zientkówna Wanda
Niebory	4.10.1945	- 26. 1.1946	Cienciałówna Janina
Oldrzychowice	1.10.1945	- 26.1. 1946	Rzymenówna Henryka
Piosek	15.10.1945	- 26. 1.1946	Szewczykówna Maria
Stonawa I	12.11.1945	- 10. 2.1946	Pytlikówna Olga
Stonawa II	7.11.1945	- 10. 2.1946	Berkówna Helena
Sucha Górna I	10. 9.1945	- 26. 1.1946	Szarowska-Sitkówna W.
Sucha Górna II	10. 9.1945	- 26. 1.1946	Koczwarówna Emilia
Sucha Średnia	26. 9.1945	- 16. 2.1946	Janikówna Amalia
Trzyniec	17. 9.1945	- 26. 2.1946	Kornutówna Hilda
Wędrynia	24. 9.1945	- 26. 2.1946	Walicówna Helena
Łązy	16. 1.1946	- 16. 2.1946	Wronówna Helena
Olbrachcice	21.11.1945	- 26. 1.1946	Santariusówna Ag.
Łyżbice	19. 9.1945	- 26. 1.1946	Gabrysiówna Helena

Jak widać z tego zestawienia tylko w niektórych gminach udało się otworzyć po wyzwoleniu polskie przedszkola. Jak wspomniano, było ich 20 z ogólnej liczby międzywojennych 60 przedszkoli utrzymywanych przez Macierz Szkolną i 12 dalszych gminnych czy przyzakładowych /kopalniowych/.

Konferencje nauczycielskie.

W celu omówienia spraw polskiego szkolnictwa postanowiły tymczasowe zarządy powiatowe zwołać nauczycieli polskich na konferencję, gdzie można by nauczycieli zaznajomić jak z zadaniami i pracą PZKO i SMP tak też omówić najważniejsze problemy organizacyjne i pedagogiczne polskiego szkolnictwa na całym terenie.

W powiecie czeskocieszyńskim konferencja taka odbyła się w sali hotelu "Slavia" dnia 27 listopada 1947 o 14 godz. W programie konferencji znalazły się takie tematy: 1. PZKO a polskie nauczycielstwo /referował Paweł Trombik/, 2. Kłopoty polskiego nauczyciela /referował dyr. Jerzy Walek/, 3. Niedostatki w polskich szkołach /referował nauczyciel Jan Baron/, 4. Utworzenie Sekcji Nauczycielskiej i Szkolnej przy PZKO. Zebranie prowadził prezes ZPPZKO Paweł Trombik. Wielu nauczycieli wyraziło również gotowość wstąpienia w szeregi członków KPC. /33/

Podobna konferencja nauczycielska odbyła się również w powiecie frysztackim a mianowicie w sali Domu Stalina w Karwinie dnia 4 grudnia 1947. Konferencja miała ten sam program co w Cz. Cieszynie. Przemówienie wstępne i dotyczące pierwszego punktu obrad wygłosił prezes ZP PZKO Karwina Jan Pribula, drugi punkt referował przewodniczący sekcji nauczycielskiej powiatu czeskocieszyńskiego dyr. Jerzy Walek a trzeci punkt przewodniczący sekcji nauczycielskiej powiatu Frysztat nauczyciel Jan Baron. Przemawiali również w dyskusji, obecni jako goście na konferencji, poseł do Zgromadzenia Narodowego Alfred Kaleta i referent szkolny ZNV w Ostrawie Franciszek Cimmer. Również nauczycielstwo powiatu frysztackiego stanęło zdecydowanie po stronie partii komunistycznej. /34/

Gazetki szkolne.

Troskę o polskie szkolnictwo i jego potrzeby przejęło na siebie zaraz po wyzwoleniu w maju 1945 r. Towarzystwo Nauczycieli Polskich w Czechosłowacji /TNP/. Niestety w jesieni 1947 r. otrzymało ono zakaz dalszej swej czynności. TNP wydawało dla dziatwy szkolnej stopnia niższego /szkół ludowych/ czasopismo dziecięce pod nazwą "Jutrzenka" /dawniej "Nasza praca"/, zaś dla stopnia wyższego /szkoły wydziałowe i inne/ gazetkę szkolną pod tytułem "Praca Szkolna". Na skutek zakazu czynności TNP gazetki te utraciły swego wydawcę i opiekuna. Dlatego też wydawnictwo tych gazetek przejął z dniem 1 grudnia 1947 Polski Związek Kulturalno-Oświatowy w Cz. Cieszynie, jako wspólne wydawnictwo obu zarządów powiatowych. /1/

P o w s t a w a n i e K ó ł M i e j s c o w y c h P Z K O

Zgodnie z wymaganiami ustawy o stowarzyszeniach /spolkový zákon/ ważnej dotychczas od roku 1867 może związek główny zakładać grupy czy koła miejscowe jako samodzielne jednostki prawne i dlatego przy tworzeniu tych grup terenowych obowiązywały takie same zasady co przy tworzeniu związku głównego. Podanie o utworzenie grupy miejscowej w danej gminie musiał więc wnieść związek główny i załączyć 5 statutów związku głównego oraz 5 statutów grupy miejscowej. Podanie musiano wnieść przez pierwszą instancję /ONV/ do ZNV czyli do Ostrawy.

Nasze związki uczyniły zadość wspomnianym wyżej wymaganiom ustawy o stowarzyszeniach i wniosły podania w sprawie założenia grup terenowych, przy czym ZP SMP w Cz. Cieszynie uczynił tak już 9 sierpnia 1947, zarządy PZKO i SMP Karwina mniej więcej o tydzień później. Podania miały być, w myśl przyrzeczeń władz ostrawskich, załatwione w ciągu kilku dni. Tymczasem był już

październik a ani jedna grupa SMP czy Koło PZKO nie otrzymało zatwierdzonego statutu i pozwolenia na rozpoczęcie działalności. Dopiero po wielu urgencjach zaczęły napływać stopniowo zatwierdzone statuty i można było odbywać pierwsze Walne Zebrania. /35/

Pierwsze Walne Zebrania Kół PZKO odbyły się:

a/ W powiecie czeskocieszyńskim dnia :

- 2.11.1947 : Ropica, Bystrzyca nad Olzą,
- 9.11.1947 : Cierlicko Dolne,
- 16.11.1947 : Leszna Dolna, Trzyniec, Wędrynia, Żuków Dolny, Oldrzychowice, Błędowice Dolne, Koszarzyska, Trzycieź, Cz. Cieszyn, Sibice.
- 23.11.1947 : Żuków Górny, Nawsie, Ligotka Kameralna.
- 30.11.1947 : Karpętna, Bukowiec, Milików, Łyżbice, Jabłonków, Mistrzowice,
- 7.12.1947 : Trzanowice, Cierlicko Górne, Trzyniec-Kanada, Nydek, Niebory, Boconowice,
- 14.12.1947 : Szumbark, Gnojnik, Kojkowice, Piosek, Kocobędz,
- 28.12.1947 : Żywocice, Łomna Dolna, Mosty przy Cz. Cieszynie.

b/ W powiecie frysztańskim dnia :

- 9.11.1947 : Karwina-Granice, Łąki, Olbrachcice, Sucha Górna, Łazy.
- 16.11.1947 : Frysztat, Nowy Bogumin, Stare Miasto, Skrzeczów, Karwina-Sowiniec, Karwina I /Doleżał/, Karwina-Solca, Lutynia Dolna, Markłowice Dolne.
- 23.11.1947 : Sucha Dolna, Karwina - szyb Henryka, Orłowa-Poręba, Pietwałd, Stonawa, Piotrowice, Darków, Raj przy Frysztacie, Zabłocie,
- 30.11.1947 : Lutynia Górna, Rychnwałd, Bogumin-Szonychel, Bogumin-Miasto Pułków.
- 2.12.1947 : Karwina-Centrum.

Walne zebrania Grup SMP odbywały się w następujących terminach :

a/ w powiecie czeskocieszyńskim; dnia 5.10.1947: Mosty p. Jabłonkowie, Piosek, 20.10.1947: Smółkowice, Mosty p. Cz. Cieszynie: 15.10.1947: Wędrynia, Niebory; 23.10.1947: Cz. Cieszyn, Trzyniec; 24.10.1947: Bystrzyca, Ligotka Kameralna; 30.10.1947: Jabłonków; 2.11.1947: Nydek, Ropica, Milików, Leszna Dolna; 3.11.1947: Końska; 16.11.1947: Szumbark, Oldrzychowice; 30.11.1947: Karpętna, Bukowiec, Guty, Żuków Górny; 14.12.1947: Kojkowice.

b/ w powiecie frysztańskim dnia: 26.10.1947: Darków, Olbrachcice, Łąki, Orłowa; 2.11.1947: Sucha Górna; 16.11.1947: Karwina-Granice, Raj, Stare Miasto; 9.11.1947: Nowy Bogumin, Frysztat; 7.12.1947: Karwina-Centrum; i 21.12. 1947 Karwina-szyb Henryka. /36/

Okręgi w powiecie czeskocieszyńskim.

W celu ułatwienia pracy związkowej na wspomnianym już posiedzeniu zarządu powiatowego PZKO w Cz. Cieszynie z dnia 29 sierpnia 1947 doszło do podzielenia terenu powiatu czeskocieszyńskiego na okręgi /obwody/. Zarazem mianowano ich kierowników, którzy zostali dokooptowani do zarządu powiatowego. Utworzono:

1. Okręg bystrzycki : Kozioł Jan, dyrektor szkoły wydziałowej w Bystrzycy
2. " jabłonkowski : Piegza Karol, dyr. szk. wydz. Jabłonków
3. " trzyniecki : Przyhoda Franciszek, nauczyciel, Trzyniec
4. " czeskokocieszyński : Kotaś Jan, naucz. fach. Cz. Cieszyn
5. " kameralno-ligocki: Kubica Wiktor, kier. szkoły Ligotka Kameralna
6. " błędowski: JUDr Przeczek Józef, Szumbark

Oprócz tego dokooptowano do ZP ob. Lasotę Jana z Bystrzycy. /22/

P i e r w s z e i m p r e z y t e r e n o w e K ó ł

Jak bardzo potrzebne były ustalone ramy organizacyjne i nowe związki kulturalno-oświatowe najlepiej świadczy o tym ilość imprez terenowych, organizowanych natychmiast po ukonstytuowaniu się poszczególnych Kół Miejscowych PZKO czy też Grup Miejscowych SMP. W bardzo wielu wypadkach imprezy te urządzone były wspólnie przez obie organizacje, tzn. PZKO i SMP, przy czym w niektórych gminach inicjatywę przejmowało Koło PZKO, w innych natomiast Grupa SMP, zawsze w zależności od miejscowych warunków i aktywności członków.

Dla zilustrowania tego rozmachu życia kulturalno-oświatowego spróbujmy wymienić przynajmniej niektóre z tych imprez, które zyskały większy rozgłos, bo dostały się na łamy prasy tj. Głosu Ludu i w ten sposób pozostały po nich ślad, bo wiele z nich pozostanie na zawsze w niepamięci, chyba że zostały uwzględnione w kronikach poszczególnych Kół PZKO czy Grup SMP. Zaznaczyć jeszcze należy, że teren niecierpliwie czekał na powstanie komórek miejscowych i nim się tak stało korzystał z możliwości urządzania imprez pod firmą Zarządów Powiatowych. Do takich imprez należą: Dóżytki dnia 17 sierpnia 1947 w Karwinie na Sowińcu w ogrodzie Domu Robotniczego, I Festyn PZKO i SMP w Końskiej w parku koło zamczku dnia 24 sierpnia 1947 z bogatym programem kulturalnym /występ chóru, tańce: krakowiak i śląskie, taniec marynarzy, występ grupy cygańskiej i występ zespołu kukiełkowego w reżyserii Adama Wawrosza /sztuka satyryczna pióra Adama Wawrosza pt. "Hitler w piekle" albo "Gdybym trzymał pędzel w ręce, nie jęczałbym dzisiaj w męce". Dalej należy tu Okręgowy festyn PZK i SMP w Nowym Boguminie dnia 21 września 1947 z występem chóru i jeszcze "Wino-branie" w sobotę dnia 4 października 1947 w Nowym Boguminie w sali p. Konečnego, "Wieczór pieśni" urządzony przez ZP SMP w Cz. Cieszynie w sali "Ślawii" w sobotę dnia 8 listopada 1947 z udziałem chóru męskiego "Echo" z Karwiny i solistów, którzy wykonali szereg pieśni kompozytora Pawła Rdacza/, popularny Koncert orkiestry symfonicznej przy ZP PZKO w Karwinie dnia 15 listopada 1947 /dawniej sekcji PKS Polonia/. Dyrygentem był nestor muzyki śląskiej Franciszek Sochor, solistą skrzypek Józef Sochor. /37/

W międzyczasie jednak odbyły się pierwsze Walne Zebrania i zaczęto organizować pierwsze imprezy własne Kół miejscowych PZKO i Grup SMP jak:

SMP Stonawa dnia 4 i 5 października 1947 przedstawienie "Panna Rekrutem", PZKO i SMP Leszna Dolna dnia 28 listopada 1947 uroczysta akademie z okazji święta państwowego /chór, przemówienie, hymny i sztuka "Nawrócony"/, SMP Niebory dnia 26 października 1947 Wieczorek /sztuczka "Ach ta Kasia"/, PZKO i SMP oraz KPC Końska dnia 28 listopada 1947 uroczysta akademie z okazji święta państwowego /przemówienie prof. Karol Trombik, występ chóru mieszanego, solistów, śpiew, muzyka deklamacje/, sekcja teatralna przy SMP we

Frysztacie dnia 16.11.1947 sztuka "Czar munduru czyli ordynans w zalotach" Turskiego, PZKO i SMP Karwina dnia 14 listopada 1947 w Domu Młodzieży /"Praca"/ "Wieczór Słowiański" pod protektorem Krajowej Rady Oświatowej /Zemské osvětové rady/ w Ostrawie /przemówienie prof. Józefa Niemca, tańce-polonez z orkiestrą, chór męski "Echo", SMP Trzyniec dnia 23 listopada 1947 pierwszy wieczór towarzyski w Domu Robotniczym /chór, rewelersi, monolog, sola muzyczne, występ popularnego "Jónka z pohybu"/, PZKO i SMP Nowy Bogumin dnia 19 listopada 1947 pierwsza świetlica, PZKO i SMP Trzyniec-Kanada dnia 22 listopada 1947 Wieczór towarzyski, PZKO i SMP Tyra dnia 23.11.1947 "Wieczorek" /program SMP/, SMP Bystrzyca dnia 22 listopada 1947 pierwszy "Wieczorek" /chór, sola, deklamacje, balet, kwartet skrzypcowy, teatrzyk kukiełkowy/, SMP Trzanowice dnia 22 listopada 1947 wieczorek /sztuka Karola Bergera "Panna Halka mężatką"/. PZKO Orłowa dnia 30 listopada 1947 "Koncert pieśni polskich" /chór "Echo" Karwina, chór mieszany, referat prof. Józefa Niemca/, PZKO i SMP Sucha Górna dnia 23 listopada 1947 "Wielki koncert muzyczny" /orkiestra symfoniczna ZP PZKO Karwina - dyryg. F. Sochor, skrzypek J. Sochor/, SMP Będowice Dolne dnia 30 listopada sztuka Karola Bergera "Nawrócony", sekcja teatralna przy ZP SMP Karwina dnia 7 grudnia 1947 przedstawienie "Czartowska ława" w Domu Stalina w Karwinie, SMP Końska dnia 6 grudnia 1947 teatrzyk kukiełkowy - premiera dwu sztuk Adama Wawrosza: "Zaczarowany świat" i "O Zosi, co w lesie zbłądziła". SMP Szumbark dnia 6 grudnia przedstawienie "Nawrócony" /zespoł SMP Będowice Dolne/, SMP Mosty p. Jabł. dnia 11 grudnia 1947 przedstawienie "Zaczarowane koło", SMP Żuków Górny dnia 14 grudnia 1947 przedstawienie "Panna rekrutem", SMP Wędrynia dnia 14 grudnia 1947 przedstawienie "Klub kawalerów" Bałuckiego, PZKO i SMP Karwina-Nowy Jork dnia 21 grudnia przedstawienie "Mąż z grzeczności", SMP Będowice Dolne dnia 26 grudnia 1947 Karola Bergera "Nawrócony", PZKO i SMP Łąki nad Olzą dnia 26 grudnia przedstawienie "Zaloty na kwaterze", SMP Stonawa dnia 25 i 26 grudnia 1947 przedstawienie "Damy i husary" Fredry, SMP Piosek dnia 26 grudnia 1947 przedstawienie "Pani wójtowa" i "Babska rewolucja", SMP Nawsie dnia 26 grudnia 1947 wieczorek, PZKO Łyżbice dnia 27 grudnia 1947 wieczorek ze sztuczkami "Sierota bohaterką" i "Generalna próba", SMP i PZKO Wędrynia dnia 31 grudnia 1947 zabawa sylwestrowa, PZKO Trzanowice dnia 27 grudnia 1947 zabawa taneczna, SMP Gródek dnia 27 grudnia 1947 przedstawienie "Pani wójtowa" Szuścika, PZKO Lutynia Dolna dnia 28 grudnia 1947 przedstawienie "Mąż z grzeczności" /grała sekcja teatr. ZP SMP Karwina/, PZKO i SMP Leszna Dolna dnia 26 grudnia 1947 wieczornica /sztuczki "Babska rewolucja" i "Zrękowiny pana Drzazgały", chór mieszany i męski, potem zabawa taneczna/, SMP Sucha Górna dnia 26 grudnia 1947 oraz 1 stycznia 1948 przedstawienie "Betleem polskie" Lucjana Rydla, SMP Śmikowice dnia 27 grudnia 1947 wieczornica /chór, sztuczka "Co po nogle" A. Wawrosza/, SMP Bystrzyca nad Olzą dnia 27 grudnia 1947 zabawa taneczna z programem kulturalnym /chór męski, monologi, solo fortepianowe, sztuczka "Ach ta Kasia"/, PZKO Karwina-Sowiniec dnia 31 grudnia zabawa sylwestrowa /humor, taniec, śpiew/, SMP Końska 26 i 28 grudnia 1947 przedstawienie "Ciocia Karola" z udziałem A. Wawrosza, potem zabawa taneczna /38/.

I n n e w a ż n e w y d a r z e n i a

Dar dla powodzi w Polsce.

Jeszcze przed oficjalnym powstaniem polskich związków nasze społeczeństwo polskie przyszło z pomocą ludności dotkniętej klęską powodzi w Polsce. Powódź nastąpiła dnia 23 marca wskutek przerwania wału ochronnego i wylewu Wisły. Również na naszym terenie na apel redakcji "Głosu Ludu" posypały się dary w pieniądzu i naturze. Zebrano dary wartości okragło 350 tysięcy Kz, co w przeliczeniu na złote polskie po obowiązującym kursie dało wartość około 10 milionów złotych. Dary te wręczyła Komitetowi Pomocy Powodziom delegacja złożona z przedstawicieli "Głosu Ludu" i społeczeństwa polskiego. Wyjechała ona do Polski dnia 23 czerwca 1947 a dnia 26 czerwca została przyjęta również przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bolesława Bierut, który osobiście podziękował naszemu społeczeństwu za dary dla powodzi. Nazwiska ofiarodawców na ten "Fundusz Głosu Ludu dla powodzi w Polsce" publikowano w poszczególnych numerach tego pisma. W sierpniu zaś redakcja otrzymała oficjalne podziękowanie za dary w następującym brzmieniu:

"Wydział Opieki Społecznej Urzędu Województwa Warszawskiego załącza przy niniejszym rozdzielnik darów przesłanych dla powodzi z Województwa Warszawskiego.

Równocześnie Wydział Opieki Społecznej składa w imieniu obdarowanych najserdeczniejsze podziękowanie Rodakom z Zaolzia za tak hojne dary, które przyczyniły się znacznie do ulżenia doli najbardziej potrzebujących pomocy spośród osób poszkodowanych klęską powodzi.

Za Wojewodę: M. Ł u k o s k i /w.r.
w.z. Naczelnik Wydziału
/39/

R o z d z i e l n i k d a r ó w p r z y s ł a n y c h p r z e z P o l s k i K o m i t e t
Pomocy Powodziom z Z a o l z i a .

Nazwa artykułu	Przydzielono powodziom w gminie				
	Cząstków	Głusk	Kampinos	Tułowice	Razem
Obuwie - par	350	359	186	278	1.173
Kombinezonów-sztuk . .	200	31	14	21	266
Garniturów - par	11	1	4	5	24
Ubrań dziecięcych-par. .	52	63	11	12	138
Sukienek - sztuk.	49	.	.	.	49
Kostiumów damskich-par .	1	.	.	.	1

Dni słowiańskiej wzajemności w Ostrowie.

Akcja o nazwie "Dni Wzajemności Słowiańskiej" odbyła się w dniach 6 i 7 września 1947 w Ostrowie na placu wystawowym /Marianie Góry/. Zarządy powiatowe PZKO i SMP organizowały gremialny udział swych członków. W programie występował chór męski "Echo" z Karwiny. Ulgowe bilety kolejowe miały 50 % zniżki. Z gości byli: ambasador Rzeczypospolitej Polskiej Stefan Wierbłowski wraz z pierwszym sekretarzem ambasady Krajewskim z Pragi, sekretarz PPR pułkownik Ochab z Katowic i wiele dalszych. Sobotnią uroczystość zagał burmistrz miasta Ostrowy ob. Kotas, po czym przemówił minister opieki społecznej Zdeněk Nejedlý. Program kulturalny wykonał zespół baletowy teatru

ostrowskiego w strojach narodów słowiańskich pokazem tańców słowiańskich narodów. W niedzielę odbyła się wielka manifestacja z udziałem okragło 100 tysięcy uczestników, w programie której odbyło się złożenie wienców pod pomnikiem Armii Czerwonej, po czym nastąpił pochód ulicami Ostrawy i program kulturalny. /40/

Otwarcie "Mostu Wolności" w Cz. Cieszynie.

W niedzielę, dnia 2 lutego 1947 odbyło się uroczyste otwarcie "Mostu Wolności" łączącego miasto Cz. Cieszyn z Cieszynem. Był to jedyny most łączący te dwa miasta /most jubileuszowy/. Akt otwarcia rozpoczęło przemówienie przedstawiciela ONV w Cz. Cieszynie oraz starostwa cieszyńskiego. Charakterystyczne było przemówienie przewodniczącego MNV w Cz. Cieszynie p. Pavlika, który między innymi powiedział: "... Niechaj każdy obywatel czy to czeskiej czy polskiej narodowości, kroczący po tym Moście Wolności jest w swym sercu przekonany o tym, że przychodzi do braci...". W tym samym duchu przemówił również burmistrz miasta Cieszyna ob. Smotrycki, po czym duchowieństwo dokonało aktu poświęcenia mostu. Następnie odegrano hymny państwowe i przedstawiciele Cz. Cieszyna i Cieszyna przecięli wstążkę na moście, oddając tym samym "Most Wolności" do użytku. /41/

Nagroda dla Gustawa Przeczka.

Jeden z młodych poetów naszego terenu, Gustaw Przeczek z Trzyna, zdobył nagrodę redakcji tygodnika społeczno-politycznego "Wiś" w konkursie na ludowy utwór sceniczny a to kwotę 25 tysięcy złotych za utwór pt. "Ondreszek". /42/

Lotnicy polscy na Żwirkowisku.

Wracająca z zawodów lotniczych w Szwajcarii grupa polskich lotników /wraz z szybowcami na 2 samochodach/ dnia 20 sierpnia 1947 przez punkt graniczny w Cz. Cieszynie zajechała na miejsce katastrofy Żwirki i Wigury, gdzie złożyła wiązanek kwiatów. /43/

Delegacja z Katowic.

W niedzielę, dnia 7 grudnia 1947 przejeżdżała przez punkt graniczny w Cz. Cieszynie delegacja Województwa Śląsko-Dąbrowskiego z Polski, zaproszona w gościnę przez ZNV ekspozyturę w Ostrawie. Łącznie przybywało 36 osób. Na czele delegacji stał wojewoda generał Aleksander Zawadzki, członkami delegacji między innymi byli: wicewojewodowie pułkownik Jerzy Ziętek i dr. Nandke Namirski, sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PPR pułk. Ochab, sekretarz Aleksander Sierocki, przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej Karol Tkocz, przewodniczący Stronnictwa Socjalno-Demokratycznego dr. Jerzy Nowak, przewodniczący Stronnictwa Pracy Józef Gawrych, prezydent miasta Katowic Aleksander Wilner, wiceprzewodniczący Woj. Rady Narod. Antoni Macura i inni. Delegacji towarzyszył czechosłowacki konsul w Katowicach dr Andreas oraz konsul generalny Rzeczyposp. olitej Polskiej w Ostrawie minister pełnomocny inż. Stefan Wengierow. O 9 godz. powitał tę delegację na moście przewodniczący ZNV ekspozytury w Ostrawie inż. Chamrád, po czym goście udali się na przyjęcie do hotelu "Slavia". Tam po zagajeniu przez redaktora "Práce" ob. Fiali odśpiewał chór męski "Echo" z Karwiny pod batutą Rudolfa Wojnara pieśń "Sztandary polskie na Kremlu" Lachmana oraz wiązanek śląskich pieśni, zaś czeski chór mieszany "Slezen" z Cz. Cieszyna "Slezské písně". W imieniu PZKO i SMP przemówił prezes czeskokieszyńskiego PZKO prof. Paweł Trombik. Odpowiedział mu gen. Zawadzki podkreślając różnice polityki przedwrześniowej i obecnej. Po złożeniu życzeń "jak najlepszych wrażeń z pobytu" przez przewodniczącego ONV w Cz. Cieszynie tow. Hečkę, goście udali się w dalszą drogę do Frydku. /44/

Kursy i odprawy.

Przy Instytucie Muzycznym w Cieszynie /Polska/ przy poparciu Wojewódzkiego Wydziału Kultury i Sztuki w Katowicach oraz Związku Śląskich Kół Muzycznych został zorganizowany kurs dyrygentów, którego początek miał być 1 listopada 1947 a zakończenie w czerwcu 1948 r., przy czym zajęcia miały się odbywać raz w tygodniu. Dla kandydatów poleconych przez PZKO i SMP kurs ten był bezpłatny /dla innych opłata wynosiła 120 złotych/.

Dnia 2 listopada 1947 odbyło się zebranie dyrygentów, zwołane przez sekcję chórową SMP w powiecie frysztackim w Domu Stalina w Karwinie.

Dalsze takie zebranie dyrygentów z powiatu frysztackiego odbyło się dnia 30 listopada 1947 w Domu Stalina we Frysztacie. Na obu zebraniach omawiano podstawowe zagadnienia polskiego śpiewactwa i jego organizowania.

Zarządy Powiatowe PZKO i SMP w powiecie frysztackim zwołały w dniu 27 grudnia 1947 po południu wspólną odprawę sekretarzy, prezesów i skarbników wszystkich Kół PZKO i Grup SMP powiatu frysztackiego w celu omówienia i uzgodnienia jednolitego postępowania przy organizowaniu życia kulturalno-oświatowego na terenie powiatu frysztackiego. /45/

Zmiana ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej.

Dnia 24 października 1947 wyjechał z Pragi ambasador Stefan Wierbłowski do Warszawy, został bowiem odwołany do centrali Ministerstwa Spraw Zagranicznych w celu objęcia innej placówki dyplomatycznej.

Drużyny harcerskie.

W ramach Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w obu powiatach zaczęły również powstawać samodzielne drużyny harcerskie jako sekcje SMP. Kierownictwo sekcji harcerskiej przy ZP SMP w Karwinie zwołało na dzień 2 listopada 1947 do Domu Stalina w Karwinie zebranie starszych harcerzy w celu omówienia pierwszych kroków organizacyjnych. Pierwsze zbiórki np. sekcji harcerskiej SMP Stonawa odbyły się dnia 15 listopada 1947 a I drużyny Karwina I /Nowy Jork/ dnia 14.11.1947. O innych drużynach nie ma wzmianek w prasie /Głosie Ludu/. /46/

S z k o l n i c t w o p o l s k i e

Statystyka porównawcza stanu szkolnictwa.

Kilkakrotnie już wspomniano o problemach polskiego szkolnictwa, które było przedmiotem nieustannych napaści ze strony sił antypolskich, antypostępowych a zarazem o staraniach jak ze strony Towarzystwa Nauczycieli Polskich, tak powiatowych zarządów PZKO i SMP, aby szkołom naszym zapewnić jak najlepsze warunki do nauki i pracy wychowawczej. Dlatego nie od rzeczy będzie zapoznać się ze stanem tego szkolnictwa w roku szkolnym 1946/47, w roku poprzedzającym powstanie PZKO i SMP. Dla porównania tego stanu weźmiemy stan z 1 stycznia 1923, stan z roku 1938/39 /bezpośrednio przed wybuchem II wojny światowej/ i roku 1945/46 jako pierwszego roku po wyzwoleniu, bezpośrednio po zakończeniu drugiej wojny światowej. Dane statystyczne z tych czasów przedstawiają się następująco:

a/ Szkoły ludowe /powszechne/:

Powiat:	Czeskocieszyński			Frysztański			Razem
Rok szkolny:	szkół	klas	dzieci	szkół	klas	dzieci	dzieci
1 stycznia 1923	50	156	7.547	25	163	7.134	14.681
1938/39	57	134	4.517	32	92	2.538	7.055
1945/46	49	85	3.180	25	69	2.433	5.613
1946/47	47	83	2.910	20	50	2.247	5.156

b/ Szkoły inne /dane tylko z roku szkolnego 1946/47/:

szkoły wydziałowe	2.194	uczniów
gimnazja	609	"
szkoły gospodyń wiejskich	45	"
szkoła handlowa w Orłowej	59	"
szkoła rolnicza w Cz.Cieszynie.	31	"

Ogółem więc do polskich szkół w roku szkolnym 1946/47 uczęszczało 8.095 uczniów. Jak już zaznaczono, przedszkola nie były jeszcze czynne. /47/

c/ Co posiadamy w ramach polskiego szkolnictwa w r.szk.1946/47:

1. Szkoły średnie: Gimnazjum Realne w Orłowej
Paralelki przy gimnazjum czeskim
w Cz. Cieszynie.
2. Szkoły fachowe: Szkoła Gospodyń Wiejskich w Cz. Cieszynie
Paralelki przy Zimowej Szkole Rolniczej
w Cz. Cieszynie
Paralelki przy Szkole Handlowej w Orłowej.
3. Szkoły wydziałowe: 9 szkół wydziałowych w miejscowościach:
Bystrzyca nad Olzą, Cz. Cieszyn, Frysztat,
Jabłonków, Karwina-Solca, Łazy, Stonawa,
Sucha Górna, Trzyniec.
4. Szkoły ludowe: w powiecie czeskocieszyńskim45 szkół
w powiecie frysztańskim17 szkół
razem szkół ludowych62 szkół

d/ Czego nie mamy w porównaniu z rokiem 1938:

1. Do r. 1938 były czynne paralelki polskie przy państwowym seminarium nauczycielskim w Śląskiej Ostrawie. Seminarium nauczycielskie zostały w CSR zlikwidowane, nauczyciele polscy nie mają możliwości się kształcić.
2. Ze szkół fachowych nie uruchomiono dotąd: a/ Szkoły zawodowej żeńskiej /Polská škola pro ženskú povolání/ w Orłowej, b/Szkoły uczniowskiej w Orłowej i Cz. Cieszynie, c/ nie otwarto paralelek przy Akademii Handlowej w Cz. Cieszynie przyrzeczonych przez premiera Kl. Gottwalda /w r. 1938 ich nie było!/, d/ nie uznano w czeskiej szkole przemysłowej w Karwinie "numerusu" przeznaczanego przed wojną dla uczniów narodowości polskiej.
3. Zamknięto szkoły wydziałowe: Błędowice Dolne /1946/, Lutynia Dolna /1945/, Poza granicami z r. 1938 pozostały: Szkoła wydziałowa w Mor. Ostrawie - również nie otwarta/.

4. Zlikwidowano w stosunku do r. 1938 w powiecie czeskokocieszyńskim 12 szkół ludowych w gminach: Datynie Dolne, Gnojnik, Grodziszcz, Kocobędz, Kojkowice, Mosty p. Cz. Cieszyńskie, Nydek-Głuchowa, Piosek-Baginieć, Sibica, Stanisławice, Szumbark, Wielopole.

W powiecie frysztańskim zamknięto 15 szkół ludowych: Nowy Bogumin, Dąbrowa, Dzieńmorowice, Karwina-Klasztor, Lutynia Dolna, Lutynia Górna, Poręba, Raj, Rychwałd, Stare Miasto, Skrzeczów, Szonychel, Sucha Średnia, Wierzniewice, Zawada.

Ponadto poza granicą z r. 1938 pozostały również nie otwarte szkoły ludowe w Gruszowie, Michałkowicach, Śląskiej Ostrawie, Marianskich Górach, Witkowicach i Przywozie.

5. W r. 1938 było w obu powiatach 14 ludowych szkół gospodarczych /lidové zemědělské školy/, obecnie nie ma ani jednej. Uczęszczanie do nich jest obowiązkowe. Polska młodzież rolnicza musi uczęszczać więc do szkół czeskich.

6. Przed wojną było dwóch powiatowych inspektorów szkolnych a mianowicie w powiecie czeskokocieszyńskim Władysław Wójcik /zginął w obozie koncentracyjnym w Gusen/ i w powiecie frysztańskim Paweł Rakus /żyje na emeryturze/. Jak już wspomniano władze szkolne zamianowały inspektorem dla polskich szkół czeskiego nauczyciela z egzaminem wydziałowym Jarosława Konečného. /47/

Terenowa struktura polskiego szkolnictwa.

Rozmieszczenie terenowe poszczególnych szkół oraz ich organizacja wewnętrzna widoczna jest z poniższego zestawienia porównawczego:

L,b. Miejscowość	1938/39		1945/46		1946/47		naucz.
	klas	uczniów	klas	uczniów	klas	uczniów	
<u>S z k o ł y l u d o w e / p o w s z e c h n e / :</u>							
<u>Powiat: C z e s k i C i e s z y n</u>							
1. Będowice Dolne	5	130	2	65	2	71	3
2. Boczonowice	1	57	1	40	1	38	1
3. Bukowiec	4	150	2	81	2	78	2
4. Bystrzyca n/Olzą	7	209	5	146	5	134	5
5. Bystrzyca-Pasieki	2	69	1	42	1	30	1
6. Cierlicko Dolne	1	26	2	52	1	28	1
7. Cierlicko Górne	4	124	1	37	1	34	1
8. Czeski Cieszyń	3	74	3	160	4	84	4
9. Datynie Dolne	1	23	-	-	-	-	-
10. Gródek	4	126	3	93	2	82	2
11. Gnojnik	1	30	-	-	-	-	-
12. Grodziszcz	1	54	-	-	-	-	-
13. Guty	2	89	1	44	1	43	1
14. Jabłonków	5	147	2	91	3	105	3
15. Jabł.-Pioseczna	2	63	1	32	1	40	1
16. Karpętna	1	23	1	30	1	27	1
17. Kocobędz	2	36	-	-	-	-	-
18. Kojkowice	1	37	1	34	-	-	-
19. Końska	5	132	3	105	3	99	4
20. Końska-Kanada	1	47	1	44	1	31	1
21. Koszarzyska	2	79	2	80	2	61	1

22.	Leszna Dolna	3	104	2	63	2	55	2
23.	Ligotka Kameralna	3	105	1	56	1	53	1
24.	Łomna Dolna	2	72	2	78	2	68	2
25.	Łomna Górna	2	38	2	58	1	47	1
26.	Łyżbice	3	71	2	70	2	58	2
27.	Milików	2	145	2	103	3	97	3
28.	Mistrzowice	1	27	1	35	1	38	1
29.	Mosty p.Cz.Cieszyn	1	29	1	29	-	/28/	-
30.	Mosty p.Jabłon.	4	125	3	128	5	142	6
31.	Mosty-Szańce	2	70	1	31	1	33	1
32.	Mosty III	2	83	1	37	1	32	1
33.	Nawsie	5	171	3	116	2	86	2
34.	Nawsie-Jasienie	1	56	1	44	1	34	1
35.	Niebory	2	114	2	54	2	47	2
36.	Nydek	4	173	3	99	2	87	2
37.	Nydek-Głuchowa	1	22	-	-	-	-	-
38.	Oldrzychowice	2	83	2	54	2	59	3
39.	Oldrzychowice II	2	70	1	42	1	37	1
40.	Piosek	3	93	2	116	2	95	2
41.	Piosek-Baginieć	1	31	1	21	-	-	-
42.	Ropica	3	102	2	82	2	58	2
43.	Rzeka	1	38	1	38	1	33	1
44.	Sibica	2	63	1	39	-	/40/	-
45.	Stanisławowice	1	40	-	-	-	-	-
46.	Szumbark	1	33	-	-	-	-	-
47.	Śmiłowice	2	60	1	44	1	38	1
48.	Trzanowice	2	50	1	56	2	58	2
49.	Trzycieź	1	35	1	43	1	40	1
50.	Trzyniec	5	166	3	138	4	168	3
51.	Tyra	1	22	1	29	1	30	1
52.	Wędrzynia	6	215	5	173	5	138	6
53.	Wędrzynia II	2	57	1	33	1	35	1
54.	Wielopole	1	34	-	-	-	-	-
55.	Żuków Dolny	2	61	1	36	1	33	1
56.	Żuków Górny	2	50	1	20	1	31	1
57.	Żywocice	1	39	1	32	1	30	1

S u m a	134	4.517	85	3.180	83	2.919	86
---------	-----	-------	----	-------	----	-------	----

Powiat: F r y s z t a t

1.	Bogumin Nowy	-	-	6	282	-	/200/	-
2.	Darków	4	117	3	89	2	84	2
3.	Dąbrowa	2	37	1	54	-	/49/	-
4.	Dzieńmorowice	1	20	-	-	-	-	-
5.	Frysztat	5	132	3	129	3	108	3
6.	Karwina-Granice	5	138	3	78	2	81	2
7.	Karwina-Henryk	5	120	5	166	5	167	5
8.	Karwina-Klasztor	4	123	-	-	-	-	-
9.	Karwina-Centrum	4	112	5	174	5	180	5
10.	Karwina-Solca	2	61	3	83	3	90	3
11.	Karwina-Sowiniec	5	124	2	60	2	68	2
12.	Łazy	5	127	3	125	3	143	3
13.	Łąki	4	131	3	117	2	100	2
14.	Lutynia Dolna	2	41	-	-	-	-	-
15.	Lutynia Górna	2	59	2	71	-	/75/	-

16.	Marklowice	2	53	2	55	1	35	1
17.	Olbrachcice	3	89	3	97	3	99	3
18.	Orłowa	2	73	3	121	3	106	3
19.	Piotrowice	4	140	1	33	1	33	1
20.	Poręba	1	22	2	71	-	/59/	-
21.	Raj	3	97	2	65	-	/52/	-
22.	Rychwałd	2	42	1	56	-	/39/	-
23.	Stare Miasto	2	46	1	31	-	-	-
24.	Stonawa I	4	105	3	133	4	135	4
25.	Stonawa II	2	52	2	68	2	71	2
26.	Skrzeczoń	2	55	-	-	-	-	-
27.	Szonychel	1	26	-	-	-	-	-
28.	Sucha Dolna	-	-	4	126	4	114	4
29.	Sucha Górna	5	183	5	149	5	154	5
30.	Sucha Średnia	5	127	-	-	-	-	-
31.	Wierzniowice	2	43	-	-	-	-	-
32.	Zawada	1	18	-	-	-	-	-
S u m a		92	2.538	69	2.233	50	2.247	50

Rezem w obu powiatach 226 7.055 154 5.413 133 5.166 136

S z k o ł y w y d z i a ł o w e /obe powiaty/

1.	Błędowice Dolne	3	130	3	115	-	/86/	-
2.	Bystrzyca	6	190	6	223	9	254	12
3.	Cz. Cieszyn	6	199	6	231	6	252	12
4.	Frysztat	6	184	4	178	5	189	6
5.	Jabłonków	4	148	5	203	8	265	9
6.	Karwina	9	286	8	276	8	270	12
7.	Lutynia Dolna	4	141	-	-	-	-	-
8.	Łazy	4	168	4	164	4	189	5
9.	Stonawa	3	88	4	141	3	117	5
10.	Sucha Górna	7	259	5	207	4	181	7
11.	Trzyniec	8	259	9	314	8	396	12
Rezem szkoły wydział.		63	1.990	54	2.032	55	2.194	80

S z k o ł y ś r e d n i e i f a c h o w e

1.	Gimnazjum realne							
	Orłowa	-	-	12	347	13	385	20
2.	Pol.paral.gimn.							
	Cz. Cieszyn	-	-	9	257	8	224	11
R a z e m		-	-	21	604	21	609	31
3.	Szkoła Gosp.							
	Więś.Końska	1	24	1	32	1	45	4
4.	Szkoła gospod.							
	Orłowa	1	67	-	-	-	-	-
5.	Szkoła handlowa							
	Orłowa	-	-	1	29	2	59	2
6.	Pol.paral.zim.							
	szk.roln.Cz.C.	1	30	1	25	2	31	3

Liczby podane w nawiasach /./ podają ilość uczniów, przychodzących w rachubę dla otwarcia szkoły czy klasy, jeżeli szkoła nie została dotąd z różnych powodów otwarta. /48/

Imprezy publiczne szkół i Rad Rodzicielskich.

Szczególnie w pierwszym półroczu, przed zorganizowaniem PZKO i SMP nasze szkoły brały żywy udział w życiu kulturalno-oświatowym, przygotowując różnorodne programy czy też przedstawienia szkolne, by dać możliwość zebrania się rodziców i sympatyków szkoły na polskiej imprezie. W drugim półroczu ciężar pracy kulturalno-oświatowej przeniósł się na Koła PZKO i Grupy SMP, szkoły zaś poświęciły więcej uwagi pracy dydaktyczno-pedagogicznej w ramach pracy szkolnej. Wymienić tu trzeba najważniejsze choćby imprezy naszych szkół w tym roku. Były to głównie: przedstawienia "Jasełek śląskich" w Darkowie /1.1.1947/, Mostach p. Jabłonkowie /5.1.1947/, Frysztacie /26.1.1947/, Łazach /28.12.1947/, Wędryni /21.12.1947/ wraz ze sztuką "Literki", dalej imprezy z okazji "Święta Matek" w Suchej Górnej /11.5.1947/, Cz. Cieszyńskie /11.5.1947/, Karwinie-szyb Henryka /11.5.1947/, Trzanowicach /11.5.1947/, Łomnej Dolnej /18.5.1947/, Ropicy /26.5.1947/, Oldrzychowicach /15.6.1947/, najróżniejsze przedstawienia szkolne jak np. w Końskiej "Wyprawa po szczęście" /23.3.1947/, Łazach "Za siedmioma górami" /6 i 7.4.1947/, Wędryni "O Kasi, co gąski zgubiła" i "Złota i smolna Marysia" /13.4.1947/, Nydku "Zasnij oczko" /4.5.1947/, Łyżbicach "Czerwony kapturek" oraz "Jaś i Małgosia" /11.5.1947/, Gródku "Złota i smolna Marysia" /18.5.1947/, Olbrachcicach "Zasnij oczko" /11.5.1947/, Oldrzychowicach "Bajka o Stachu, co nie miał strachu" /15.6.1947/, Będowicach Dolnych "Wieczornica" /śpiewy, deklamacje, 3 sztuczki, 27.4.1947/. Podobne imprezy urządzały w zasadzie szkoły ludowe. Natomiast szkoły wydziałowe urządziły imprezy następujące: Frysztat - przedstawienie "Powrót taty" oraz tańce narodowe /23.3.1947/, Karwina-Solca: wieczornica pod hasłem "Taniec, rytmika, śpiew" /20.4.1947/ i przedstawienie "Za siedmioma górami" /13 i 14.12.1947/, Trzyniec: cztery razy rewie "Poznajmy świat" Gustawa Przeczka /11-24.5.1947/, Jabłonków: "Święto Matki" /11.5.1947/ i przedstawienie "Kopciuszek" /26 i 27.12.1947/, Stonawa: przedstawienie "Baba Jaga" /13 i 14.12.1947/.

Tak samo młodzież gimnazjalna nie pozostawała w tyle Gimnazjum orłowskie wystawiło: trzy sztuki "Zabobon czyli Krakowiaczy i górale" w Orłowej, Karwinie, Stonawie itd /26 i 27.4.1947/ oraz "Pan Jowialski" Al. Fredry /14.12. Orłowa, 28.12. Karwina/. Gimnazjum w Cz. Cieszyńskim przygotowało "Sen nocy letniej" Szekspira /Cieszyn 3 i 4.5., Będowice Dolne 26.5./ oraz "Wiesława" Kazimierza Brodzińskiego /20 i 21.12.1947 Cz. Cieszyn/.

Członkowie Rady Rodzicielskiej przy szkole wydziałowej w Karwinie-Solcy wystawili "Betleem polskie" Rydla /6.1.1947/.

Najliczniejsze były "Festyny szkolne" urządzone zwykle przez wszystkie szkoły i Rady Rodzicielskie w danej miejscowości jako akcje wspólne, masowe. Takie festyny odbyły się w miejscowościach: Karwina-Solca /18.5./, Cz. Cieszyn /15.6./, Łazy /8.6./, Jabłonków /1.6./, Stonawa /1.6./, Karwina-Grenice /1.6./, Cierlicko Dolne /8.6./, Sucha Górna /1.6./, Frysztat /8.6./, Orłowa /22.6./, Olbrachcice /15.6./, Końska /15.6./, Piosek /15.6./, Nawsie /15.6./, Leszna Dolna /15.6./, Mosty przy Jabłonkowie /15.6./, Karpętna /15.6./, Będowice Dolne /15.6./, Wędrynia /15.6./, Wędrynia-Zaolzie /15.6./,

Łąki nad Olzą /15.6./, Guty /15.6./, Darków /22.6./, Trzanowice /22.6./, Koszarzyska /22.6./, Bukowiec /22.6./, Ligotka Kameralna /22.6./, Nawsie-Jasienie wraz z Milikowem /22.6.1947/.

O g ó l n a c h a r a k t e r y s t y k a r o k u

Rok 1947 stał się więc, jak z tego wszystkiego co zostało napisane, widać - rokiem przełomowym w życiu polskiego społeczeństwa na Śląsku Cieszyńskim. Skończył się czas chaotycznych, żywiołowych prób wyżycia się kulturalnego a rozpoczął się okres systematycznej, zorganizowanej, opartej o rzetelne fundamenty pracy kulturalno-oświatowej. Wprawdzie przeważająca większość sił społecznych poszła w kierunku wysiłków organizacyjnych w terenie, ale to właśnie wytworzyło zdrowe podwaliny pod dobrą pracę w roku przyszłym.

Powstanie PZKO i SMP wytworzyło również - i to chyba jest najważniejsze - możliwość systematycznego wychowawczego oddziaływania na masy członkowskie a poprzez nie na nieczłonków w kierunku zrozumienia nowego ludowo-demokratycznego ustroju państwowego, nowej organizacji życia społecznego i gospodarczego, wyjaśniania linii ideologicznej naszej partii, zaznajamiania szerokich mas członkowskich z podstawą i celami marksizmu-leninizmu.

- o - o - o - o - o - o - o -

W Y K A Z D O K U M E N T A C J I : R O K 1947

1. Kalendarz "Głosu Ludu" rocznik 1948 /Zestawienie wydarzeń lokalnych/ i rocznik 1949 /wydarzenia od 10 listopada 1947/.
2. Głos Ludu, nr. 31 z 12.3.1947, str. 1 /Tekst układu o przyjaźni i wzajemnej pomocy/.
3. Głos Ludu, nr. 30 z 11.3.1947, str. 3 /Manifestacja uczuć słowiańskich/.
4. Głos Ludu, nr. 76 z 29.6.1947 /Niesłychana nagonka przedwypisowa/.
5. Głos Ludu, nr. 15 z 4.2.1947 /Kto wywołuje antypolskie szczucia/, 6.2.1947 /Reakcja sabotuje solidarność słowiańską/, 15.2.1947 /Prawda o szkołach na Cieszyńskim/, 20.2.1947 /Kto znowu szczuje na Śląsku Cieszyńskim/, 18.3.1947 /Na Śląsku Cieszyńskim musi być spokój/, 30.3. /Reakcja przeciw umowie czesko-polskiej/, 22.6. /Mierzyć wszystkich jedną miarką/, 24.7.1947 /Demaskujemy politykę narodowych socjalistów/, 27.7. /Fałszywa gra posła dr Uhlířa/, 14.8.1947 /Nauczyciele polscy wyrzuceni na bruk. Dalsze bankructwo polityki dr Uhlířa/, 17.8.1947 /Zwolnienie nauczycieli pol. wywołało oburzenie.../, 4.9.1947 /W Dolnej Lutyni nie zmieni się?/, 11.9.1947 /Szowiniści a polska szkoła w N. Boguminie/, 14.9.1947 /Prawa ludu pol. do życia po prusacku zdeptane - z Lutyni Górnej/, 21.10.1947 /Narodowi socjaliści nadal niepoprawni/ itd.
6. Zwrot 1967, luty, str. 1-3 /H. Jasiczek "Pierwsze kroki"/
7. Głos Ludu, numery z 16.1., 21.1., 23.1., 22.2., 6.3., 11.3., 20.3., 27.3., 30.3., 13.4., 17.4., 24.4., 29.4., 4.5., 6.5., 25.5., 29.5., 6.7. /str. 3-4/ rocznik 1947.
8. Głos Ludu, rocznik 1947 numery z dnia: 5.1., 9.1., 21.1., 24.4., 4.5., 4.5., 13.5., 20.5., 1.6., 1.7., /str. 3-4/
9. Głos Ludu, rocznik 1947, numery z dnia 14.1., 16.1., 23.1. 6.2., 26.6.
10. Głos Ludu, rocznik 1947, numery z dnia 1.1., 14.1., 8.2., 20.3., 27.3., 3.4., 10.4., i 1.5.1947.
11. Głos Ludu, rocznik 1947, numery z dnia 8.2., 13.5., 22.5., 3.6., 29.4.1947.
12. Głos Ludu, rocznik 1947, numery z dnia 24.4., 20.5., 8.6., 19.6., 6.7.1947.
13. Protokół z posiedzenia proponentów statutu PZKO z dnia 9 maja 1947. Archiwum ZG PZKO, znak _____
14. Dekret pozwolenia na powstanie PZKO w powiecie czeskoszyńskim /Výměr č. II/3-6029 z dnia 27.VI.1947 Moravsko-slezského zemského národního výboru-expositury v Ostravě/. Archiwum ZG PZKO, znak _____
15. Głos Ludu, nr. 80 z 10.5.1947, str. 1.
16. Protokół z konstytucyjnego zebrania PZKO z dnia 17.7.1947 w Cz. Cieszynie. Archiwum ZG PZKO, znak _____
Głos Ludu, nr. 84 z 20.7.1947, str. 2.

17. Głos Ludu, nr. 83 z 17.7.1947, str. 3.
18. Protokół z posiedzenia zarządu PZKO z dnia 21 lipca 1947 w Cz. Cieszynie,
Archiwum ZG PZKO znak _____
Głos Ludu, nr. 86 z 24.7.1947, str. 2.
19. Głos Ludu, nr. 87 z 27.7.1947, str. 3.
20. Ulotka do ludności "Polacy" a/ dla powiatu czeskocieszyńskiego,
b/ dla powiatu frysztackiego.
Archiwum ZG PZKO, znak _____
21. Głos Ludu, nr. 92 z 7.8.1947, str. 3 /Uwaga, Polacy w powiecie frysztackim/.
22. Protokół posiedzenia ZP PZKO z dnia 29.8.1947 w Cz. Cieszynie. Archiwum ZG PZKO znak _____
23. Głos Ludu, nr. 96 z 17.8.1947, str. 2 /Przedstawiciele PZKO u przewodniczącego ZNV w Ostrawie/.
24. Głos Ludu, rocznik 1947, numery z dnia 14.8., 17.8., 21.8., 28.8. /Prawo na rodzimą kulturę/.
25. Odpis protokołu z obrad komisji weryfikacyjnej dla polskich nauczycieli na Śląsku Cieszyńskim z dnia 16 i 17.9.1947 z zestawieniem wyników tych obrad. Archiwum ZG PZKO, znak _____
26. Głos Ludu, rocznik 1947, numery z dnia 10.8., 24.8., 28.8., 12.9.1947.
27. Głos Ludu, rocznik 1947, numery z dnia 31.8., 18.9., 23.9. 1947 /Jesteśmy - trzymamy się - wytrwamy/.
Zaproszenie na I. wspólny festyn powiatowy PZKO i SMP w Karwinie. Archiwum ZG PZKO, znak _____
28. Zaproszenie na uroczystość żałobną /cyklostylowane/ w niedzielę, dnia 5 października 1947. Archiwum ZG PZKO, znak _____
Głos Ludu, rocznik 1947, numery z dnia 25.9., 2.10., 3.10., 5.10.1947.
29. Głos Ludu, rocznik 1947, numery z dnia 31.8., 14.9., 2.10. 1947.
30. Głos Ludu, nr. 136 z 18.11.1947, str. 3 i 4.
31. Protokół posiedzenia prezydium PZKO i SMP z obydwu powiatów w dniu 12 listopada 1947 w Cz. Cieszynie. Archiwum ZG PZKO, znak _____
32. Odpis listu do Ministerstwa Szkolnictwa i Oświaty w jęz. czeskim, l. cz. 99/47 z dnia 24 sierpnia 1947. Archiwum ZG PZKO, znak _____
Głos Ludu, nr. 61 z 25.5.1947, str. 5 /Otwórzcie nam przedszkole/.
33. Odpis listu w jęz. czeskim l.cz.345/47 z dnia 21.11.1947 do Urzędu Bezpieczeństwa Narodowego w Cz. Cieszynie /Zgłoszenie zebrania/. Archiwum ZG PZKO, znak _____
Głos Ludu, nr. 141 z 30.11.1947, str. 2 /Nauczyciele polscy w powiecie Cz.Cieszyn stanęli za KPC/.
34. Głos Ludu, nr. 144 z 7.12.1947, str. 2 /Nauczyciele polscy pionierami postępu/.

35. Głos Ludu, nr. 116 z 2.10.1947, str. 3 /Dlaczego ZNV eks. w Ostrawie nie zatwierdza statutów?/.
36. Głos Ludu, nr. 117 z 5.10.1947 i dalsze do nr. 151 z 24.12.1947 /Kącik PZKO i SMP, zwykle str. 3/.
37. Głos Ludu, rocznik 1947, numery z dnia: 12.8., 21.8., 24.8., 26.8., 28.8., 5.10., 14.10., 28.10.1947.
38. Głos Ludu, nr. 117 z 5.10.1947 i dalsze do nr. 151 z 24.12.1947.
39. Głos Ludu, rocznik 1947, nr. z 6.4. /Pomóżmy powodzianom w Polsce/, nr. 43 do 75 /wykazy ofiarodawców/, nr. 76 z 1.7.1947 /Jak rozdzieliliśmy dary/, nr. 93 z 10.8.1947 /Podziękowanie powodzian.../.
40. Głos Ludu, nr. 104 z 4.9.1947 /str. 3/ i nr. 106 z 9.9.1947 /str. 1-2/.
41. Głos Ludu, nr. 16 z 6.2.1947, str. 2.
42. Głos Ludu, nr. 76 z 1.7.1947.
43. Głos Ludu, nr. 98 z 21.8.1947.
44. Głos Ludu, nr. 143 z 4.12. i nr. 145 z 9.12.1947 /Most, który już nie dzieli.../
45. Głos Ludu, nr. 120 z 12.10.1947; nr. 141 z 30.11.1947; 126 z 26.10. i 151 z 24.12.1947.
46. Głos Ludu, nr. 128 z 30.10.1947 i nr. 134 z 13.11.1947.
47. Głos Ludu, nr. 61 z 25.5.1947, str. 4 /Prawo na polską kulturę i szkołę/.
48. Głos Ludu, nr. z 15.6.1947 /Polskie szkolnictwo w świetle cyfr/, str. 4.
49. Głos Ludu, rocznik 1947, prawo wszystkie numery od 1-151 /1.1.-24.12.1947/.

Rocznik "Głosu Ludu 1947" znajduje się w archiwum redakcji tego pisma.

- o - o - o - o - o - o - o - o -